

ANALIZA

U kojem roku se može očekivati da Savjet ministara EU odobri novi mandat Evropskoj komisiji za pregovore o SSP sa samostalnom Crnom Gorom

TEMA BROJA

Kada će građani Crne Gore moći bez viza da putuju u članice EU i visokorazvijene zemlje svijeta

INTERVJU

Profesor na zagrebačkom Univerzitetu, dr Radovan Vukadinović o tome što donosi pridruživanje EU

UVODNIK

Crna Gora je 21. maja položila jedan od najtežih ispita u svojoj novijoj istoriji. Glasovima većine svojih građana obnovila je državnu nezavisnost, vratila se na mapu Evrope i svijeta, ali i pokazala da pripada korpusu civilizovanih zemalja. I pored izrazite podijeljenosti, dva suprotstavljena tabora su vodila umjerenu i tolerantnu kampanju, što je jedan od uslova za postepeno pomirenje i objedinjavanje svih potencijala pred sljedeće izazove. Jedan od glavnih je proces pridruživanja Evropskoj uniji, koji, osim spremnosti Vlade da transformiše sistem u skladu sa normama EU, podrazumijeva neku vrstu nacionalnog konsensusa kako ne bi došlo do kočenja donošenja neophodnih i, često, bolnih odluka. Nagovještaj da to nije nerealno očekivati vlast i opozicija poslali su prošlog ljeta kada su jednoglasno u Skupštini RCG usvojili Deklaraciju o pridruživanju Evropskoj uniji.

Da sve ne bi ostalo na proklamaciji, glavni politički akteri moraće da dokažu na djelu da su spremni da Crnu Goru grade kao društvo vladavine prava, parlamentarne demokratije, tržišne ekonomije i državu u kojoj se, u pravom smislu riječi, poštuju ljudska i manjinska prava. To podrazumijeva uspostavljanje sistema u kojem nema povlašćenih zato što su bliski centrima političkog odlučivanja, ukidanje monopola, dalje korake ka nezavisnom sudstvu, beskompromisnu borbu protiv korupcije... Drugim riječima, novi imidž Vlade Crne Gore.

N.R.

USPIO REFERENDUM O NEZAVISNOSTI MANJE ČLANICE DRŽAVNE ZAJEDNICE SCG

Crna Gora ponovo samostalna država

Odlukom većine građana Crne Gore, nakon 88 godina, obnovljena je crnogorska državnost, uz poruke Srbiji da ostaje bratska država i najbliži susjed.

Na referendumu o državnom statusu u nedjelju, 21. maja za opciju nezavisnosti Crne Gore glasalo je 55,5%, odnosno 230.711 građana, dok je zajednicu podržalo 44,5%, odnosno 184.954 građana. Izlaznost je bila očekivano visoka – 86,49% ili 419.236 od 484.718 ukupno upisanih glasača.

Neznatno je premašen prag od 55%, koji je propisala Evropska unija kao uslov za odlazak Crne Gore iz državne zajednice sa Srbijom, ali je zato utvrđena jasna većina koja ne dovodi u sumnju dominantno opredjeljenje u Crnoj Gori. Vjerovatno zbog mirne i tolerantne kampanje koju su oba bloka vodila uoči referenduma, koja je pokazala da crnogorsko društvo dobija obrise pune političke zrelosti, 21. maj nije doživljen kao sudnji dan poslije kojeg više ništa neće biti isto.

Čestitke iz okruženja i iz svjetskih centara počele su da stižu odmah nakon objavljivanja preliminarnih rezultata. Prvi se oglosio predsjednik Hrvatske **Stjepan Mesić**, zatim predsjednik Slovenije **Janez Drnovšek**, makedonski i hrvatski premijeri **Vlado Bučkovski** i **Ivo Sanader**, ministar spoljnih poslova SCG **Vuk Drašković**, da bi se dva dana kasnije oglosio i predsjednik Srbije **Boris Tadić**. On je kazao da prihvata preliminarne zvanične rezultate referenduma, dok srpski premijer **Vojislav Koštunica** kaže da će ih priznati kada budu saopšteni konačni rezultati.

"Crna Gora će u Srbiji imati pouzdanog prijatelja, političkog i ekonomskog partnera. Uvjeren sam da će takav stav imati i Crna Gora prema Srbiji", rekao je Tadić dodajući da lično neće dozvoliti da bilo ko postavlja zidove i barijere između dvije države.

On je poručio svim državljanima

Na Žabljaku, dan nakon referenduma

Crne Gore koji žive u Srbiji da će uvijek biti garant njihovih prava dodajući da će se, kao predsjednik Srbije, boriti za prava građana srpske nacionalnosti koji žive u Crnoj Gori.

EU je saopštila da će u potpunosti poštovati odluku građana Crne Gore na referendumu i pozvala sve strane da prihvate rezultat glasanja.

SAD i Rusija čestitale su na uspješno sprovedenom referendumu i poručile da će uvažiti volju građana, pozvavši Crnu Goru i Srbiju da zajedno rade na implementaciji rezultata glasanja.

EU je u saopštenju podsjetila na ocjenu Biroa za demokratske institucije i ljudska prava da je referendum sproveden u skladu sa preporukama OEBS-a, Savjeta Evrope i drugim međunarodnim standardima.

Deklaraciji EU su se pridružile Bugarska, Rumunija, Turska, Hrvatska, Makedonija, Albanija i Bosna i Hercegovina – zemlje u različitim fazama pristupanja EU – kao i Lihtenštajn, Ukrajina i Moldavija.

Predsjedniku i premijeru Crne Gore **Filipu Vujanoviću** i **Milu Đukanoviću**, povodom rezultata referenduma o statusu Crne Gore, stigle su čestitke od predsjedavajućeg Predsjedništva BiH i predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH **Sulejmana Tihić** i **Adnana Terzića**, kao i od predsjednika Makedonije i Albanije **Branka Crvenkovskog** i **Alfreda Mojsijua**.

foto: VIJESTI

Piše: dr Judy Batt

Pitanje viznog režima je jedna od oblasti u kojima politika EU izaziva najviše frustracija među onima koji se bave budućnošću Balkana. On je potpuno suprotan proklamovanim principima spoljne politike EU čiji je prioritet "evropeizacija" Balkana kroz ohrabrivanje direktnih kontakata među ljudima sa obje strane zajedničke spoljašnje granice EU, ali i onih koji prelaze nove granice uspostavljene ratnih 90-ih godina. Jedan od najporažavajućih zaključaka izvještaja Međunarodne komisije za Balkan iz 1995. godine (na čelu sa Giuliano Amato-m) bilo je to što upravo mladi ljudi iz regiona – oni koji pokazuju najviše oduševljenja evropskom perspektivom – imaju najmanje mogućnosti da posjete EU. Zaista je šokantno to što 70 % studenata u Srbiji, na primjer, nikada nije izašlo van zemlje.

Vizna politika EU nije određena ciljevima spoljne politke EU, već brigama ministarstava unutrašnjih poslova zemalja članica koji su preokupirani ilegalnom imigracijom, širenjem međunarodnih mreža kriminala, i od skoro, prijetnjama od međunarodnog terorizma. Međutim, vizni režim i nije efikasno rješenje za ove probleme. Ilegalna imigracija je najvećim dijelom motivisana potrebama za jeftinom, fleksibilnom radnom snagom u visoko regulisanim privrednim sistemima zapadne Evrope. Bilo koji stručnjak za bezbjednost reći će vam da vize nikada nisu zaustavile međunarodne kriminalce – ti spretni, bezobzirni pojedinci ne gube vrijeme čekajući

Evropa neće spriječiti kriminal i imigraciju viznim režimom

satima u redovima ispred konzulata EU.

Što se terorizma tiče, većina učesnika u skorašnjim napadima na New York, Madrid i London, već su legalno živjeli u tim zemljama, i – što je najgore – pojedini su bili baš državljani tih zemalja.

Zabrinutost ministarstava unutrašnjih poslova EU nije bez pokrića, ali senzacionalistički pristup medija ovom pitanju u posljednjih par godina izazvao je opštu uzbunu među građanima EU. Ni ukidanje unutrašnjih granica između zemalja članica Schengen-a 1995. godine nije pozdravljeno kao novi korak ka slobodi, već kao još jedan izvor nesigurnosti. Onda su 11. septembar i bombaški napadi u Madridu i Londonu samo pojačali osjećaj ugroženosti. U isto vrijeme, prolongiranje perioda usporenog ekonomskog rasta i visoke nezapošljenosti u nekim zemljama navelo je ljude da zaključe da EU nije uspjela da im obezbijedi ekonomsku sigurnost kakvu su oni očekivali. Upravo to je izvor "euroskeptičnosti" u mnogim zemljama EU, koji je bio i razlog što su francuski i holandski glasači riješili da ne podrže novi Ustav EU 2004. godine. Od tada, EU se okrenula sebi i svojim problemima i izgubila osjećaj svrsishodnosti.

Nepopustljivost zemalja članica po pitanju viznog režima jedna je od ozbiljnijih posljedica tog trenda. EU nije žurila da započne sa "razmatranjem" pojednostavljivanja vizne procedure kojom bi se olakšalo dobijanje viza samo ograničenom broju pripadnika specifičnih grupa (studenti, poslovni ljudi, NVO aktivisti). Za utjehu je što EU nije prekinula razgovore o tom pitanju sa Srbijom i Crnom Gorom sada kada su zaustavljeni pregovori o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (zakazani za maj). Međutim, objektivno gledano, brze promjene vizne politike EU prema regionu nijesu na vidiku, osim ako zemlje zapadnog

Balkana ne postignu nešto zaista upečatljivo što bi izmijenilo njihov negativan imidž u javnom mnjenju EU.

Što zemlje zapadnog Balkana mogu da preduzmu da bi dokazale da su spremne za ubrzanu liberalizaciju viznog režima? Prije svega, moraju vrlo ozbiljno shvatiti zabrinutost EU zbog organizovanog kriminala i korupcije. Ključ u zaustavljanju međunarodnog kriminala nije pojačan vizni režim, već bliska prekogranična saradnja policijskih službi. To nije jednostavan korak ni za zemlje EU, a kamoli za bezbjednosne snage država zapadnog Balkana koje su do nedavno ratovale jedna protiv druge. Izgradnja povjerenja zahtijeva dugoročne političke napore. Time na dnevni red dolazi potreba da se u svakoj od država sprovedu prioritete reforme bezbjednosnog sektora, pri čemu je EU spremna da pruži obimnu tehničku pomoć. Kao predsjedavajući EU, Austrija je posvetila posebnu pažnju ovoj oblasti.

Nereformisane bezbjednosne institucije nijesu samo neefikasne – one mogu predstavljati direktnu prijetnju državi i vitalnim nacionalnim interesima, što slučaj Srbije vrlo jasno pokazuje (ubistvo premijera Đinđića 2003. godine, neuspjeh u gonjenju optuženih od strane Međunarodnog tribunala u Hagu). Korupcija unutar bezbjednosnih snaga na Balkanu, uz njihovu direktnu umiješanost u trgovinu drogom i ljudskim bićima, čini bilo kakvu saradnju sa kolegama iz EU praktično nezamislivom. U nedostatku te saradnje, ministarstva unutrašnjih poslova EU nastaviće da tvrde da je vizni režim, neadekvatan i nezadovoljavajući kakav jeste, ipak neophodan instrument koji mora ostati.

Autorica je ugledna ekspertkinja za zapadni Balkan u pariskom Institutu za bezbjednosne studije Evropske unije (EUISS)

KADA ĆE GRAĐANI CRNE GORE MOĆI BEZ VIZA DA PUTUJU U ČLANICE EU I VISOKORAZVIJENE ZEMLJE SVIJETA

Na šaltere dok se država uozbilji, a EU smiluje

Ni najveći optimisti ne mogu očekivati da će u skorijoj budućnosti državljani Crne Gore bez problema moći da putuju u države EU, SAD ili ostale visokorazvijene zemlje, upozoravaju stručnjaci.

S obzirom na sve uslove EU za liberalizaciju viznog režima, oko 20% građana Crne Gore koji trenutno posjeduju pasoše i u nekoliko sljedećih godina moraće da skupljaju obimnu dokumentaciju i suočavaju se sa nizom drugih problema prilikom dobijanja viza.

Ipak, razlog za umjereni optimizam imaju određene kategorije stanovništva, kao što su poslovni ljudi, naučni radnici i studenti, zapošljeni u NVO sektoru, novinari, sportisti..., pošto se uskoro očekuju intenzivni pregovori sa EU o viznim olakšicama.

Pomoćnik ministra inostranih poslova za konzularne poslove **Dragan Sekulović** kaže da je realno očekivati da u septembru počnu pregovori sa EU o dva sporazuma, "koja ne idu jedan bez drugog" – o viznim olakšicama i readmisiji, te da će nakon referenduma Crna Gora i Srbija pregovore sa EU voditi odvojeno.

Prema njegovim riječima, vizne olakšice i readmisiju treba razlikovati od pojma liberalizacije viznog režima.

"Liberalizacija je proces koji duže traje. Morate promijeniti zakonodavstvo, usvojiti nacionalnu strategiju, akcione planove i sve to

primijeniti. Tek na kraju možete doći u zonu liberalizacije, odnosno eventualne političke odluke da se ukinu vize. U međuvremenu, imaćemo vizne olakšice koje se odnose na određene kategorije stanovništva", navodi Sekulović.

Kada je riječ o readmisiji, Sekulović je optimista da će taj dio posla biti brzo završen jer Crna Gora tu "ima ogromno iskustvo".

"U dosadašnjoj praksi smo imali potpisivanje posebnih sporazuma o readmisiji sa članicama EU. Tu se principi znaju. EU insistira na obavezi da primite svoje državljane i sa aspekta našeg zakonodavstva to je nesporno. Drugi princip na kojem Brisel insistira je prihvatanje

foto VIJESTI

Dragan Sekulović

obaveze da primite državljane trećih država koji su u EU otišli sa vaše teritorije jer ste praktično krivi što su oni tamo. Treći element su troškovi repatrijacije i četvrti je takozvana reintegracija tih ljudi. Tu imamo iskustva. Na primjer, od donacije Vlade Luksemburga, odakle se u Crnu Goru vratio određeni broj naših državljana, napravili smo mljekaru u Beranama", navodi

SVE NAŠE MUKE

Prije mjesec dana u Briselu je održan sastanak stručnjaka EU i SCG o ilegalnim migracijama, readmisiji, viznom sistemu i eventualnim viznim olakšicama, te kontroli granica i organizovanom kriminalu.

Dragan Sekulović, koji je bio jedan od učesnika sastanka, kaže da su se sa stručnjacima EU u "99% slučajeva složili što predstavlja problem za naše državljane prilikom izdavanja viza".

"Prvi problem je ponašanje lokalnih službenika. Nigdje, ni u jednom dokumentu Schengen-a ne postoji ovlašćenje lokalnih službenika da odlučuju kome će biti izdata viza, a oni vrše eliminaciju možda i u 50 % slučajeva. Sljedeći problem je telefonsko zakazivanje, a zatim turističke agencije, te šarolika praksa od države do države i visoki troškovi za izdavanje viza. Posljednji problem je komplikovana dokumentacija. Najilustrativniji primjer tog problema je zahtjev za potvrdom da je neko u radnom odnosu, kada se traže i tri dokumenta koja dokazuju istu činjenicu, a za sve to je dovoljan obrazac M3. čak je bilo primjera da pojedina država krši naše zakone tražeći neka dokumeta za izdavanje viza", objasnio je Sekulović.

On je naglasio da su svi ti problemi uočeni i u samom Briselu koji se sprema da donese zakon o vizama za države koje nijesu članice EU, što bi doprinijelo prevazilaženju svih teškoća.

Momčilo Radulović

Sekulović.

Nakon toga, objašnjava on, prelazi se na problem viza.

"Vremenski, tu nešto zavisi od nas, a nešto od EU. Kao prvo, od nas zavisi donošenje zakonodavnog okvira. Tu oblast smo riješili: svi zakoni su pripremljeni i Vlada će ih uskoro usvojiti. To su zakoni o azilu, o strancima, o ličnim kartama, zahtjev za biometrijskim pasošima za što će tender biti raspisan u maju, zakon o granicama je već prošao na Vladi... Dakle, normativni dio praktično je zaokružen", kaže Sekulović.

Nakon toga, prema njegovim riječima, slijedi implementacija tih zakona.

"Onda dolazite u zonu da vas neko vrednuje, da kaže "vi ste ispunili te standarde" ili "treba da doradite još ovo" i dolazite u mogućnost da neko kaže da sada idemo u proces liberalizacije. Ali, sve je to proces i ne očekujem da će biti brzo završen", objasnio je Sekulović.

Kao plastičan primjer do kakvih promjena mora doći u Crnoj Gori da bi njeni državljani lakše dolazili do viza, Sekulović navodi transfor-

maciju Privredne komore koja bi za poslovne ljude davala istinske garancije koje će imati punu validnost.

Kako sada stvari stoje, građani Crne Gore su u svojevrsnoj vrsti "geta" jer bez viza mogu putovati samo u Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju, Albaniju i Bugarsku. Kada Bugarska postane punopravna članica EU, onda će biti kraći spisak zemalja za koje državljanima Crne Gore ne treba viza.

Spisku država za koje nam nije potrebna viza treba dodati Bjelorusiju i Azerbejdžan, dok je za Rusiju i Ukrajinu dovoljno pozivno pismo ili rezervacija hotela.

Ostatak Evrope čini teško prelaznu barijeru zemalja Schengen sporazuma i onih članica EU koje nijesu u tom sporazumu, poput Velike Britanije, Češke, Slovačke ili Poljske koje imaju gotovo identične uslove za dobijanje viza kao potpisnice Schengen sporazuma. U teško osvojive tvrđave spadaju SAD, Kanada i Australija.

Sa druge strane, u Crnu Goru bez viza mogu ući vlasnici pasoša svih država članica EU, zemalja bivše Jugoslavije, SAD-a, Kanade, Australije, Novog Zelanda, Japana, Rusije i Ukrajine.

Generalni sekretar Evropskog pokreta u Crnoj Gori **Momčilo Radulović** kaže da pojedine strukture u Briselu pokazuju "vrlo malo razumijevanja" za problematiku viza.

"Snagama koje podržavaju evropske integracije pruža se mala podrška kada je u pitanju vizni režim. To je jedna velika prepreka za nas jer je najteže da objašnjavamo građanima naših zemalja kako to da imamo ovakve vizne režime, a hoćemo u Evropu. Riječ je o nespремности pojedinih struktura u Briselu da uoče koliko je uklanjanje viznog sistema važno za naše građane", navodi Radulović.

Po Raduloviću, postoji potpuno neopravdan strah Brisela od sindroma "poljskog vodoinstalatera", odnosno bojazan da će veliki broj ljudi iz država zapadnog Balkana otići u zemlje EU i time zagušiti

ŠTO JE SCHENGEN?

Schengen (šengen) sporazum su 1985. g. zaključile Njemačka, Francuska, Belgija, Luksemburg i Holandija u mjestu Schengen u Luksemburgu.

Te države su dogovorile postepeno ukidanje unutrašnje zajedničke granične kontrole i slobodno kretanje svih njihovih i građana ostalih država članica EU.

Ovih pet zemalja je 1990. godine potpisalo tzv. Schengen konvenciju kojoj su te godine pridružile Italija, a zatim španija i Portugalija (1990), Grčka (1992), Austrija (1995), a 1996. godine Švedska, Finska i Danska.

Iako nijesu članice EU, Island i Norveška su potpisale sporazum prema kojem su i one "zemlje Schengen-a".

tamošnje tržište rada.

"To se pokazalo potpuno pogrešnom teorijom, do toga nije došlo ni prilikom posljednjeg proširenja EU, a ne bi se desilo ni sada. Jednostavno, toliki broj ljudi nije spreman da ode iz svojih država, a pojedine zemlje (kao što je Crna Gora koja ima mali broj stanovnika) definitivno ne predstavljaju prepreku za tako nešto." kaže generalni sekretar Evropskog pokreta u Crnoj Gori.

Ono što se treba prebaciti crnogorskim vlastima, prema njegovoj ocjeni, je neažurnost pri kontroli granica i postojanje starih dokumenta koja se lako mogu krivotvoriti.

"Nadam se da će uskoro za Crnu Goru proces dobijanja viza ići lakše. Iskreno se nadam da ćemo uskoro imati tehnološki validne isprave na mnogo većem nivou pouzdanosti, te da će sistem čuvanja naših granica, sistem sprječavanja trafikinga ljudi biti mnogo snažniji i da će naša pogranična policija biti

efikasnija, da će se uspostaviti mnogo jača veza i saradnja sa Interpolom i Europolom i da će se na taj način izgraditi kredibilitet naših državnih institucija i struktura. Rezultat toga će biti ublažavanje ili potpuno ukidanje sistema viza", naglašava Radulović.

Dodatni problem koji muči državljane Crne Gore je činjenica da, od 16 konzulata i kancelarija u Podgorici, samo u italijanskom i grčkom mogu izvaditi vizu. Uz vizu čije izdavanje košta 35 eura, građani plaćaju obavezno osiguranje, fotografisanje, razne potvrde... Ako se tome dodaju troškovi puta za Beograd, koji u zavisnosti od prevoznog sredstva iznose od 30 do 140 eura, za vizu je ponekad potrebno izdvojiti i do 400 eura, što predstavlja veliku sumu za crnogorske ekonomske prilike.

Brisel je nedavno odložio poskupljenje viza za države zapadnog Balkana sa 35 eura na 60 eura (što je bilo najavljeno za januar). Francuska je predložila poskupljenje

viza jer smatra da od tih sredstava treba da naplati proces uvođenja dokumenata sa biometrijom koji je u toku u toj državi. Sekulović navodi da to poskupljenje može biti odloženo i za 2008. godinu, ako pregovori Crne Gore sa EU o viznim olakšicama počnu u septembru.

Na odustajanje Brisela da odmah povisi cijene viza, donekle je uticala i zajednička peticija Evropskog pokreta u Crnoj Gori sa pokretima iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Srbije koju je podržao i Evropski pokret iz Brisela i njegov predsjednik i bivši predsjednik Evropskog parlamenta **Pat Cox**.

Možda najveći problem i za Srbiju i za Crnu Goru predstavlja podatak da njeni državljani, u zavisnosti od države do države, predstavljaju najveći broj podnosilaca zahtjeva za azil.

"Najveći broj tražilaca azila čine Albanci sa Kosova. To je nešto što opterećuje i Crnu Goru i Srbiju", navodi Sekulović.

On kaže da u Vladi Republike Crne Gore nemaju precizne podatke koliko je ljudi iz Crne Gore zatražilo azil jer, između ostalog, to su "specijalni bezbjednosni podaci" koje države u kojima se traži azil ne saopštavaju.

Kada je riječ o Crnoj Gori, Sekulović ocjenjuje da je uglavnom riječ o tzv. "ekonomskim azilantima".

On vjeruje da će samostalna, međunarodno priznata Crna Gora, kao mali sistem, za kraće vrijeme ispuniti stroge zahtjeve Brisela za viznim olakšicama i liberalizacijom, ali i upozorava:

"Čin proglašenja nezavisnosti neće ubrzati rješenje problema o kojima smo razgovarali, ali će ono što možemo ubrzati zavisiti isključivo od nas", zaključio je Sekulović.

Vladan ŽUGIĆ

DO AFRIKE KAD GOD POŽELITE

Kada je riječ o putovanjima u države koje nijesu na nivou razvijenih demokratija, državljani SCG mogu putovati bez velikih problema.

Za interesantne turističke destinacije u srednjoj i južnoj Americi, poput Kube, Dominikanske republike ili Argentine, umjesto vize na ulazu ili izlazu neophodno je platiti 10 dolara.

Viza za Brazil košta 20 dolara i dobija se uz rezervaciju hotela, avionske karte ili pozivnog pisma i potvrdu o primanjima.

Slično je i sa afričkim državama. Tako se za Tunis i Keniju vize dobijaju na granici, dok se za Egipat viza plaća 10 eura samo ako doputujete avionom. Ukoliko dolazite u zemlju piramida preko drugih graničnih prelaza ulaz je besplatan. U Turskoj se viza dobija na granici i košta 10 eura.

Kineska viza je besplatana i za nju je dovoljna povratna karta i rezervacija hotela. Japanska viza košta 20 eura, i da bi boravak u državi izlazećeg sunca bio odobren, potrebno je da se uz garantno pismo podnese potvrda o zapošljenju i rezervisana povratna karta.

Međutim, iako je pravilo da državljani SCG za afričke, azijske ili države srednje i južne Amerike lako dobijaju vize, ili im one uopšte nijesu potrebne, izuzeci postoje.

Tako je za meksičku vizu potrebno predati potvrdu da u posljednjih 12 mjeseci na žiro računu imate 2.000 američkih dolara, pri čemu se na odgovor da li ste dobrodošli u tu državu čeka 45 dana. To se tumači činjenicom da najveći broj azilanata u Sjedinjene američke države upravo dolazi sa teritorije Meksika. Stoga, ovako rigidni uslovi predstavljaju preventivnu mjeru.

KAKVO JE ISKUSTVO BUGARSKE I RUMUNIJE KADA JE U PITANJU LIBERALIZACIJA VIZNOG REŽIMA

Šest godina prepucavanja sa Briselom

Ključna godina za Bugarsku i Rumuniju, kada je u pitanju vizni režim, bila je 2001.

Tada je Brisel ukinuo vize prema tim državama, a Vlade u Sofiji i Bukureštu prethodno su dobro zasukale rukave kako bi ispunile sve zahtjeve i standarde Evropske unije.

Prethodne godine obilježile su žestoke javne debate jer su se građani Bugarske i Rumunije suočavali sa brojnim problemima za dobijanje viza za EU: od dugih redova, komplikovane dokumentacije do neljubaznog osoblja u ambasadama.

Političke elite su čitavo vrijeme, pri čemu poznavaci prilika najčeće pominju razdoblje od 1995. do 1999. godine, kritikovale Brisel, tvrdeći da ima diskriminatorski odnos prema njihovim građanima, a ukidanje viza bilo je jedan od prioriteta spoljne politike.

Istovremeno, prijetila je opasnost da će okolne države koje su napravile nekoliko koraka naprijed ka Briselu, kao što su Mađarska ili Češka, uvesti vize za građane Bugarske i Rumunije.

Evropska komisija počela je 1999. godine pregovore o pridruživanju sa Rumunijom i Bugarskom.

Bugarska izvršna vlast je sljedeće godine preduzela niz koraka radi dostizanje standarda EU: od izdavanja novih, skupih ličnih karata, pasoša i vozačkih dozvola do pooštavanja kontrole na granicama. No, iz sjedišta EU nijesu stizali ohrabrujući signali zbog čega je te godine vladajuća partija u Bugarskoj zaprijetila da će napustiti Pakt sta-

Bukurešt

bilnosti za Jugoistočnu Evropu. Ipak, nije to uradila. Dodatni problem za Bugarsku bio je zahtjev EU da uvede vizni režim za SR Jugoslaviju, Makedoniju, Rusiju i Ukrajinu, jer u Briselu nijesu željeli da ta država postane odskočna daska za ilegalne emigrante. Zvanična Sofija se tome protivila jer je najveći broj turista na crnomorskoj obali upravo bio iz Rusije i Ukrajine, dok je većina Bugara za zapadnu Evropu putovala preko Srbije.

Na kraju su bugarske vlasti morale uvesti vize za Ruse i Ukrajince, dok je za državljane Srbije i Crne Gore još uvijek na snazi bezvizni režim. Vize nijesu uvedene ni prema Makedoniji.

Savjet ministara pravde i unutrašnjih poslova EU donio je odluku da ukine vizni režim prema Bugarskoj 10. aprila 2001. godine i

prema tom aktu njeni državljani mogu da ostanu u zoni Schengen-a do 90 dana godišnje.

Međutim, ni tada nijesu bile završene sve muke za bugarske vlasti. Brisel je odmah zaprijetio da će preispitati svoju odluku jer ta država, prema ocjeni EU, nije dovoljno radila na suzbijanju kriminala.

Osam mjeseci kasnije i Rumunija je skinuta sa "crne liste".

Iako su vladajuće partije u Rumuniji i Bugarskoj na prvim sljedećim izborima pokušale uvođenje bezviznog režima predstaviti svojim uspjehom, poznavaoци тамошњих prilika procijenili su da su tek nakon 2003. godine građani Bugarske i Rumunije sami postali svjesni značaja putovanja bez barijera.

v.ž.

PROFESOR NA ZAGREBAČKOM UNIVERZITETU, DR RADOVAN VUKADINOVIĆ
O TOMJE ŠTO DONOSI PRIDRUŽIVANJE EU

Prednost Crne Gore je ta što je malena

Da bi se pridružila Evropskoj uniji, Crna Gora će morati da sredi stanje u pravosuđu, da sprovede borbu protiv kriminala i korupcije, da bude transparentna u otvaranju mogućnosti ulaska stranog kapitala i pojedinaca radi kupovine imovine u Crnoj Gori. To su zahtjevi koje EU postavlja u paketu, a tome se može dodati sređivanje stanja u privredi, poljoprivredi, ribarstvu... – kazao je u razgovoru za *EIC Bilten* dr **Radovan Vukadinović**, profesor na zagrebačkom Univerzitetu i stručnjak za pitanja evropskih integracija.

● **Koje su prednosti Crne Gore na putu evropskih integracija, a koje su njene mane?**

Prednosti su evidentne upravo u onome što se kaže "maleno i lijepo". Maleno se relativno lako transformira, pitanje je, naravno, kadrova na svim ovim našim prostorima, kadrova koji su menadžerski orijentirani, kadrova koji ne samo da imaju određene diplome i kvalifikacije, nego mogu i menadžerski djelovati i uhvatiti se u koštac sa ovim izazovima.

Tu će Crna Gora vjerovatno imati problema za još nekoliko godina dok ne stasaju domaće ekipe koje se sada pripremaju i školuju. Tu će biti i strah kod stanovništva zbog velike najezde da se otkupljuje imovina na određenim područjima, a to se događa i kod nas. Vjerovatno će porasti i cijene nekretnina, što se takođe već osjeća i kod nas. Mislim da vam Hrvatska

na neki način može poslužiti kao jedan izvanredan primjer onoga što će se događati, nadajmo se, i u Crnoj Gori.

● **Po Vama, što su prednosti pridruživanja EU?**

Ono što je korisno je želja EU da pomaže, da šalje timove stručnjaka koji koordiniraju i pokazuju kako su pojedine zemlje napredovale. Drugo, otvaraju se fondovi. Prema tome, kada budete imali mogućnost da dobijete određena sredstva, onda možete i sprovesti neophodne promjene, možete pravosuđe na neki način preorijentirati...

Da li će se istoga trenutka stvari bitno promijeniti, to još teško reći i za Hrvatsku. Posmatrajući ovih deset novih članica, evidentno je da nijedna od njih nije nazadovala, sve su išle naprijed, u svima su porasle investicije i većina stanovništva je zadovoljna ulaskom u EU. Ne bih rekao da je moguće očekivati neke dramatične skokove i neko sveopšte narodno veselje i oduševljenje, ali je moguće očekivati da se zemlja postavi na određenu trasu i time napreduje prema boljem životu.

● **Ima li euroskepticizma u Hrvatskoj?**

Ima, i on je na neki način legitiman. To se događalo i u drugim zemljama. Na početku ste imali jedno jako veliko oduševljenje na Baltiku, u Slovačkoj, pa i u Poljskoj. Kako se počelo govoriti da će postojati neka ograničenja, da će se postavljati određeni zahtjevi, stvari

Radovan Vukadinović

su se mijenjale. Nemojmo zaboraviti da ulazak u EU znači otpuštanje jednoga dijela državnih službenika, jer su sve ove naše državne administracije preglomazne. Ista je situacija bila od Baltika do Poljske i Češke, sutra će se dogoditi nama, prekosutra možda vama i to je jedna stvar koja ljude odmah pogađa.

Drugo, nitko ne najavljuje povećanje plata, penzija, stvari ostaju iste, događa se da neke cijene skaču malo gore, neke idu malo dolje. Kada se ta Evropska unija stane nazirati negdje na horizontu, onda se može razmišljati o tome što to zapravo znači. Mi smo imali negdje u početku 85% stanovništva za EU, danas imamo ispod 50%.

Mi ćemo u Hrvatskoj negdje u junu donijeti odluku o tome da li će se referendumom tražiti izjašnjenje za ulazak u NATO i EU. Ja ne sumnjam da bi se, kada bi stvarno došlo do referenduma, većina ipak postigla. Međutim, očito je da kod ljudi ima skepse, strahova, nerazumijevanja... Recimo i to da jako

DOBRO JE ŠTO MOŽEMO DA UČIMO NA PRIMJERIMA NOVIH ČLANICA

● **Koliko dugo mislite da će trajati proces pridruživanja, recimo, za Hrvatsku i Crnu Goru?**

To se jako teško može predvidjeti. Nedavno je irski premijer bio u Hrvatskoj i tom prilikom je rekao da je u Irskoj otprilike 45% visokoobrazovanog stanovništva. Hrvatska ima 7,3%, ne znam koliko ima Crna Gora, ali recimo da smo mi za sada vjerojatno zemlja sa najnižom stopom visokog obrazovanja u EU. To je jedan od faktora koji će biti odlučujući jer sa takvim stanjem teško da se možemo takmičiti sa susjedima. Teško je očekivati da će naša menadžerska klasa biti u stanju da parira Evropljanima na svim frontovima. Prema tome, riječ je o jednom procesu koji počinje kod kuće.

Ja stalno ističem da u EU ne ulazi hrvatsko Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, nego da ulazi čitava zemlja, svi djelovi, svi sektori, sve regije i sve županije, svi gradovi, sva sela. Ne možemo govoriti samo o Zagrebu koji ima jedan dio menadžerskih kadrova i koji je pripremljen, a ne govoriti o drugim djelovima koji i te kako zaostaju.

Ako smo sada sve ovo rekli za Hrvatsku koja je razvijenija od Crne Gore, onda je iz toga jasna pouka da će i Crna Gora imati problema i da će to biti proces. Radi se o nečem što teče i sada je naprosto pitanje koliko će se koja zemlja spretno snaći, koliko će skraćivati rokove.

Mislim da je jako dobro, i to je dobra pouka i za Crnu Goru, da se iskoriste iskustva malih zemalja. Mi sada već imamo baltičke države, imamo Maltu, Kipar, Slovačku. Dakle, postoji 5–6 zemalja koje su malene, koje čak i nijesu bile pretjerano razvijene i, prema tome, treba koristiti njihova iskustva, pratiti kako su oni pregovarali, kako su se prilagođavali. Onda se na taj način može pripremati jedna nacionalna strategija. To je ono što mi pokušavamo u Hrvatskoj, to je ono što bih savjetovao i Crnoj Gori. Crna Gora će imati Hrvatsku ispred sebe, što je takođe jedna dobra prilika, jer su nam uslovi vrlo slični, a i prošlost nam je takođe bila slična.

puno ljudi o tome ništa ne zna, da su informacije sporadične, jedanput se govori o velikim uspjesima, drugi put o krizama, da EU samo što se nije raspala...

● **Što mislite o najavama stvaranja zone slobodne trgovine na Balkanu?**

U Hrvatskoj zona slobodne trgovine već postoji u obliku CEFTA

(Centralno-evropska zona slobodne trgovine), i CEFTA je nešto što je prihvaćeno u svim zemljama regiona. Ubrzo će nas napustiti Bugarska i Rumunija, ostaćemo praktično mi na tzv. zapadnom Balkanu i Moldavija. To jeste jedna od inicijativa koja bi trebala biti vrlo značajna, prije svega Evropskoj uniji. Naime, EU želi da zemlje koje

će jednoga dana postati članice pokažu sposobnost, želju i volju za regionalnom saradnjom. Baltičke zemlje su morale saradivati, Višegradska grupa je morala saradivati, i zemlje regije Crnog mora takođe saraduju. Prema tome, to nije neki poseban zahtjev zapadnom Balkanu, odnosno zemljama bivše Jugoslavije, nego se naprosto radi o tome da se želi da određena regija izgradi jedan mehanizam saradnje. Jer, ako ne možete saradivati kao susjedi, kako ćete saradivati sa drugim zemljama koje su dalje od vas? To je ono što je CEFTA prihvatila. Imaćemo zapadni Balkan, imaćemo Moldaviju, imaćemo mogućnost da stvorimo slobodnu trgovinu, da se omogući jedan slobodniji protok ljudi, roba i ideja, iako će vjerovatno i tu biti zapreka. To je onda ono što otvara posebne mogućnosti za ulazak u EU i što bi trebalo da dokaže da smo zreli za buduća partnerstva.

● **Prije referenduma iz Beograda su najavljivali zatvorene granice i pasoše. Sa aspekta Brisela i smjelosti Beograda da kontrira Briselu, da li mislite da su pasoši i vize zaista nešto što nas očekuje?**

Mislim da to ne dolazi u obzir. To je vjerovatno bio dio predreferendumske prepucavanja. Službeni Beograd se takođe izjasnio za evroatlanske integracije. Srećom, mi danas nemamo niti jednu zemlju na ovim prostorima koja se izjašnjava protiv toga. Prema tome, čak i kada bi se to dogodilo, možete očekivati vrlo brze reakcije iz Brisela. Mi smo nedavno u Zagrebu imali sastanak na kojem je bio posebno pohvaljen CEFTA pristup i to kao jedan početak ukidanja svih barijera u regionu. Uvođenje nekih viza, pasoša, carinskih kontrola... mislim da bi bio udarac ne samo Crnoj Gori, nego bi bio jedan izazov Evropi. Brisel bi istoga trenutka morao reagovati.

N.R.

U KOJEM ROKU SE MOŽE OČEKIVATI DA SAVJET MINISTARA EU ODOBRI NOVI MANDAT EVROPSKOJ KOMISIJI ZA PREGOVORE O SSP SA SAMOSTALNOM CRNOM GOROM

Nastavak pregovora već od juna?

Iako je bilo najava da će doći do dužeg zastoja u slučaju disolucije državne zajednice Srbije i Crna Gora, približavanje Crne Gore Evropskoj uniji nakon obnove državne nezavisnosti moglo bi biti nastavljeno brže nego što su i najveći optimisti očekivali.

Evropski komesar za proširenje **Olli Rehn** potvrdio je 23. maja, samo dva dana nakon referenduma, da će

Evropska komisija preporučiti Savjetu ministara EU da se sa Crnom Gorom nastave pregovori odvojeno od Srbije.

Rehn je saopštio da pregovori sa Crnom Gorom mogu da se nastave tamo gdje su prekinuti.

"Crnoj Gori je otvorena evropska perspektiva, baš kao i Srbiji kada ispuni kriterijume, a prije svega saradnju sa Haškim tribunalom", rekao je Rehn u saopštenju za javnost.

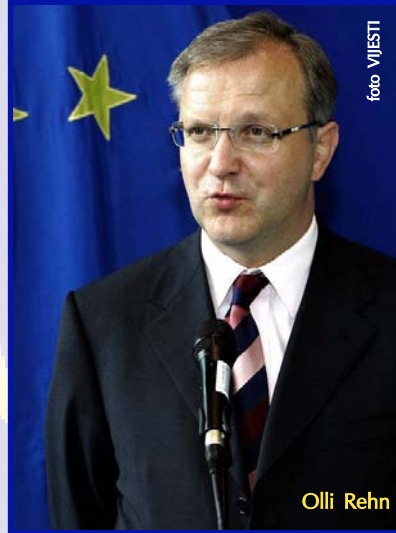
Navodeći da zvanični rezultati pokazuju da je pobijedila suverenistička opcija, on je istakao da sve strane treba da poštuju rezultate i da rade zajedno u cilju postizanja konsenzusa na osnovu evropskih vrijednosti.

Oko nastavka pregovora Rehn će u Briselu 29. maja razgovarati sa predsjednikom Vlade RCG **Milom Đukanovićem**, a ministarka za evropske integracije dr **Gordana Đurović** ocijenila je da se može očekivati da već u junu Savjet ministara EU odobri novi mandat Evropskoj komisiji za nastavak pregovora o sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa samostalnom Crnom Gorom.

"Evropska komisija je ta koja predlaže novi nacrt sporazuma i prijedlog mandata, upućuje ga prema Savjetu ministara EU da je on ovlasti da vodi

Gordana Đurović

Olli Rehn

sa nama pregovore. Ta procedura, ako krene po povratku delegacije iz Brisela u njihovu centralu, sa kojom ćemo se sresti 1. juna u Podgorici, može trajati do sljedećeg sastanka Savjeta ministara. On se najčešće održava jednom mjesečno tako da bi mi već krajem juna mogli dobiti zvanično novi mandat", kazala je Đurović.

Ona je podvukla da bi to bio rekordno kratak period, podsjećajući da je mnogo toga već usaglašeno.

"Znamo što još treba da odradimo. Mi faktički već radimo taj posao i samo čekamo zvaničan mandat da bi zvanično imali pregovore. Inače, tehnička, neformalna komunikacija traje i ja mislim da mi možemo vrlo brzo da ostvariti progres i približiti se tekstu sporazuma, kako bi ga potpisali na jesen", rekla je Đurovićeva.

Ona je objasnila da su do sada usaglašena sva poglavlja sporazuma, osim sedmog koji se odnosi na pravosuđe i unutrašnje poslove.

"Jednostavno nije bilo prilike da se o tome razgovara. Tu nema ništa sporno, mi prihvatamo tekst koji je predložen od strane EK i samo formalno treba da prodemo kroz njega. Sad se samo fokusiramo na anekse, na robne liste. Već smo više od 65% posla završili, a vrlo brzo možemo uraditi

preostali dio", ocijenila je Đurovićeva.

Ona napominje da se robne liste odnose na dinamiku postepenog otvaranja našeg tržišta za konkurenciju iz EU.

"Ne zaboravimo da je EU već otvorila svoje tržište sa aspekta uklanjanja carina za naše firme, a mi shodno našim procjenama planiramo dinamiku otvaranja tržišta Crne Gore za robe iz EU, da li da

oni uvoze kod nas po povlašćenom režimu, odnosno da im je carina nula. Period do potpunog otvaranja našeg tržišta, po sadašnjim procjenama, biće najviše šest godina", istakla je Đurovićeva, napominjući da do tada Crna Gora treba da se koncentriše na to da svoju privredu učini što konkurentnijom.

"Da budemo što spremniji da se nosimo sa konkurencijom iz Evrope i da imamo i mi proizvod koji možemo izvesti i plasirati na tržište EU", kazala je Đurovićeva.

Ona je navela da pregovarački tim Vlade u suštini nije prekidao rad.

"Mi smo krajem aprila bili na tehničkim konsultacijama u Briselu, dobili smo čitav niz vrlo konkretnih sugestija kako da dalje završavamo prijedlog naših aneksa. Imali smo intenzivnu komunikaciju sa različitim direktorima tokom aprila i maja, a juče smo primili poziv da će Unaprijedni stalni dijalog biti 1. juna u Podgorici i to vezano za trgovinsku i carinsku politiku. Očekujem da ćemo 2. juna imati poseban sastanak koji će biti posvećen tehničkom usaglašavanju oko zahtjeva za traženje novog mandata", objasnila je Đurovićeva.

N.R.

Piše: **Nada Vojdović**

Pariskim ugovorom o osnivanju Evropske zajednice za uglj i čelik počelo je stvaranje ujedinjene Evrope. Danas, nakon pola vijeka, ova evropska porodica umjesto prvobitnih šest, broji dvadeset i pet članica. Izvan njenog okrilja ostalo je još samo osam evropskih država koje, takođe, žele da joj se priključe. Mnogo je razloga za to. Članstvo u EU osigurava mir, donosi stabilnost i prosperitet. U interesu EU je da primi preostale zemlje i time zaokruži proces svog ujedinjenja. Zbog toga EU ulaže dosta sredstava u region kako bi kroz neophodne reforme preostale zemlje brže i lakše prošle put do punopravnog članstva.

Sušтина samog procesa evropskih integracija nije, zapravo ulazak u EU, jer će se to svakako dogoditi, samo je pitanje vremena, što zavisi od brzine reformi koje bi trebalo da sprovedemo. Osnovni cilj kome zapravo težimo jeste usvajanje vrijednosti na kojima počiva savremeno evropsko društvo. To su sloboda, mir, stabilnost, demokratija, jednakost i poštovanje ljudskih prava.

Stoga je pred nama zadatak koji se ne može završiti preko noći.

Zašto želim da budem građanka Evrope?

Potrebno je vrijeme. Ako budemo vrijedni i svjesni onoga što je pred nama i što, u stvari, hoćemo, taj put ćemo preći brže, lakše i bezbolnije. U procesu stabilizacije i pridruživanja dobro će nam doći iskustva deset zemalja koje su se maja 2004. priključile EU. Na njihovom primjeru možemo najbolje učiti o procesu koji je pred nama i kako na najbolji i najlakši način ispuniti sve obaveze i zahtjeve koji se stavljaju pred nas. Isto tako, možemo vidjeti i koliki napredak su ove zemlje zabilježile od ulaska u EU. Ono što je u procesu u kojem se nalazimo veoma važno, a na što takođe, treba obratiti pažnju, jeste razvijanje mehanizama lobiranja u zemljama EU.

Moramo biti svjesni toga da, iako je prijem u EU, često politička odluka, ipak smo u krajnjoj liniji mi ona strana od koje zavisi koliko dugo će proces pridruživanja trajati. Za taj cilj moramo biti dobro pripremljeni i svi naši institucionalni kapaciteti moraju biti maksimalno iskorišćeni.

Ulazak u EU, zahtjeva i snažnu regionalnu saradnju koja je, zapravo, samo naša priprema za ulazak u EU. Saradnja sa susjedima je most koji treba da pređemo kako bismo ostvarili bolju saradnju i sa ostalim evropskim zemljama. Zajedno sa zemljama regiona koje prolaze kroz proces stabilizacije i pridruživanja treba da radimo na jačanju svog kadrovskeg potencijala i na regionalnoj koordinaciji procesa evropskih integracija.

Crna Gora ulazak u EU vidi kao

svoj strateški cilj. To će nam omogućiti nove razvojne mogućnosti u svim oblastima društvenog života. Naročito veliki napredak se može očekivati u oblasti turizma i poljoprivrede, a značajne posljedice će osjetiti i naši mladi ljudi.

Ulazak u EU bi trebalo da dovede do podsticanja zapošljenosti, poboljšanja uslova života i rada i razvoja ljudskih resursa. Države EU imaju razvijenu saradnju u oblasti unaprijeđenja znanja, razvoja razmjenjene informacija i dobre prakse. Članstvo u EU doprinosi razvoju kvalitetnog obrazovanja i podstiče saradnju između država članica u ovoj oblasti. Podstiče se pokretljivost studenata i nastavnika, unaprijeđuje saradnja između obrazovnih ustanova i širi razmjena informacija i iskustava o pitanjima koja su zajednička obrazovnim sistemima država članica.

Ono što upravo odlikuje EU i što je njena osnovna vrijednost je jedinstvo multikulturalnosti i multi-etičnosti.

Članstvo u EU doprinosi razvoju kultura država članica uz poštovanje njihove nacionalne, vjerske i regionalne raznolikosti, uz istovremeno isticanje zajedničkog kulturnog nasljeđa. Članstvo doprinosi opštem cilju razvoja i učvršćivanja demokratije i pravne države, kao i poštovanju ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Za ulazak u EU pripremamo se kroz proces stabilizacije i pridruživanja. Pregovori o procesu su vođeni po modelu "dvostrukog kolosjeka", što znači na nivou

državne zajednice i na nivou republika. Pregovori su trenutno zaustavljeni i očekujemo da će biti nastavljeni nakon referenduma o državno-pravnom statusu Crne Gore. Suština ovih pregovora je u stvaranju zone slobodne trgovine između Crne Gore i dvadesetpet zemalja EU. Time će se naše tržište otvoriti, a prihvatanje četiri slobode (sloboda kretanja ljudi, kapitala, roba i usluga) omogućit će nam brži ekonomski razvoj. SSP sadrži veliki broj obaveza koje se odnose na funkcionisanje tržišta, harmonizaciju zakonodavstva, strukturne promjene koje će nas postepeno pripremiti za ulazak u EU. Pregovori oko Sporazuma bi trebalo da budu završeni do kraja 2006. kada će SSP biti potpisan.

Što zapravo znači biti građanin/građanka Evropske unije i zašto svi toliko težimo ka tom cilju? Za mene biti građanka Evrope ne znači biti samo prostorno, tj. geografski na evropskom tlu, već prevashodno

znači usvojiti evropski sistem vrijednosti, misliti slobodno, bez predrasuda, stereotipa i tereta istorije.

Biti građanin/građanka Evrope znači biti otvoren/a za uticaje koji dolaze spolja i prihvatati ih bez bojazni. To znači odsustvo straha od inovacija i konkurencije. To, takođe znači i hrabrost, koju naše mlade generacije posjeduju. Proteklih godina Evropa nam se činila tako daleko, a san o tome da postanemo dio te velike porodice – nedostižan. Danas stvari izgledaju drugačije. Postali smo kao društvo zreliji, svjesni svojih potreba i stremljenja. Znamo gdje je naše mjesto i čemu treba da težimo. Sebi smo zacrtali put, postavili zadatak, koji moramo da ispunimo. Time ćemo opravdati sav svoj rad i trud i stvoriti povoljne životne uslove za neke buduće naraštaje.

Radujem se promjenama koje dolaze. Donose nam duh individualizma i raznolikosti, ali i osjećaja pripadnosti istoj velikoj porodici.

Nadam se da ćemo vremenom uspjeti da izbrisemo sve vještačke barijere koje su ljudi postavili, barijere koje su predstavljale smetnju saradnji i razumijevanju. Otklonićemo i one najvažnije barijere, koje se tiču naših poimanja i vrijednosnih stavova. No, za to će biti potrebno najviše vremena...

Tek onda kada učinimo napor da promijenimo sebe iznutra i kada uspijemo u tome, znaćemo da smo postigli cilj. U suprotnom, svi ostali napori, bez obzira na rezultate koje daju, ostaju uzaludni. Ali, vrijedi raditi na ovom cilju, jer on znači imati politički, pravni i ekonomski sistem dostojan jedne evropske zemlje, biti ravnopravna članica EU i njen pouzdan partner.

Autorka je savjetnica u Ministarstvu za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije. Pohađala je IV generaciju Škole evropskih integracija.

HENRIK H. KRÖNER, GENERALNI SEKRETAR MEĐUNARODNOG EVROPSKOG POKRETA

Imate dobre šanse da uskoro postanete moderna zemlja

Crna Gora ima veoma dobre šanse da se uskoro pridruži Evropskoj uniji, ocijenio je za *EIC bilten* Henrik H. Kröner, generalni sekretar Evropskog pokreta i viši savjetnik specijalizovan za političke odnose, sa znatnim iskustvom i u evropskim ekonomskim institucijama.

Evropski pokret sa sjedištem u Briselu je organizacija koja zastupa i koordinira aktivnosti različitih udruženja i privatnih lica u naporima da se izgradi jedinstvena, ujedinjena Evropa. Pokret je osnovan još 1948. godine pod okriljem značajnih političkih ličnosti toga vremena, poput Winston Churchill-a, Conrad Adenauer-a i Francois Mitterand-a i direktno je odgovoran za uspostavljanje pojedinih institucija na evropskom nivou, prije svih Savjeta Evrope, Evropskog koledža u Brugges-u i Evropskog centra za kulturu u Ženevi. Evropski pokret obuhvata 41 nacionalni savjet i 21 udruženje iz zemalja koje nijesu članice EU, među kojima je i Evropski pokret u Crnoj Gori.

Kröner je, u razgovoru za *EIC Bilten*, prenio svoje utiske o trenutnoj ekonomskoj situaciji u Crnoj Gori i procjene o njenom budućem razvoju.

"Ekonomski gledano, proces stabilizacije i pridruživanja će donijeti mnoge prednosti. Na sastanku sa vašom ministarkom za evropske integracije, imao sam prilike da vidim pregled trenutnog stanja. Čini se da je Crna Gora uspjela da vrlo dobro rasporedi sredstva koja su joj do sada bila na

Henrik H. Kröner

raspolaganju. Imate malo dugova i to je vaoma važno. To, zapravo, znači da ćete novac moći da preusmjerite tamo gdje je zaista neophodan. Zemlja je kao domaćinstvo: ako dugujete novac banci, ne možete ga upotrijebiti za druge stvari, niti ćete moći da dobijete još kredita", naglasio je Kröner.

Kröner smatra da je ekonomska stabilnost jedan od osnovnih preduslova za jačanje pozicije Crne Gore u pregovaračkom procesu.

"Vrlo je važno to što uspijevate da ispratite kriterijum stabilnosti, jer je inflacija socijalno najopasnija stvar koja najviše ugrožava siromašne i radnu snagu. Uspjeh u zadržavanju niske inflacione stope je najbolja socijalna politika koju možete da zamislite", rekao je Kröner.

On je izrazio uvjerenje da jednostrano otvaranje tržišta EU, pred-

viđeno sporazumima o procesu stabilizacije i pridruživanja, predstavlja sjajnu priliku za Crnu Goru.

"To je bila jedna od osnovnih prednosti Evrope u prošlosti i Crna Gora već počinje da izvlači koristi iz toga, svakog dana sve više. Proći će neko vrijeme dok obični građani ne budu u mogućnosti da osjete ta poboljšanja. U procesu modernizacije i privatizacije, država mora razviti mehanizme kojima će zaštititi siromašne i pomoći tržištu rada da se prilagodi novim pravilima. Međutim, kada to postane jedna moderna zemlja – a to će biti uskoro – svi će imati koristi od toga. Crna Gora treba da iskoristi izazove koje donose zahtjevi ovog procesa i da za sebe izgradi bolju budućnost."

Prema riječima Krönera, Crna Gora ima šansi da se vrlo brzo razvija, bez obzira na to što neki stručnjaci upozoravaju na nedostatak adekvatnih administrativnih kapaciteta.

"Ako se zna da je vaša Vlada odgovorna, i ako budete dobri pregovarači, dobijaćete ogromnu pomoć od evropskih agencija i Komisije. Oni su zaista voljni da vam pomognu da prevaziđete sve probleme. Tamo gdje postoji dobra volja i opšti konsenzus o razvoju, moguće je sve postići. Nije vam potrebna neka velika administracija da bi sproveli modernizaciju – naprotiv, to može samo da pogorša stanje. Vi, eto, nemate taj problem", zaključio je Kröner.

Vera ŠĆEPANOVIĆ

INSTRUMENT ZA PRETPRISTUPNU POMOĆ (IPA),
NOVI MODEL EU ZA PODRŠKU ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

Sve pare pod jedan okvir

Piše: mr Vladimir Vučinić

Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) je novi instrument finansijske podrške Evropske unije zemljama zapadnog Balkana, a zasnovan na prijedlogu o Uredbi o osnivanju IPA od strane Evropske komisije od 29. septembra 2004. godine. Početak primjene novog instrumenta je predviđen za 1. januar 2007. godine, pošto Evropski parlament i Savjet usvoje Finansijsku perspektivu, tj. budžet EU za period 2007 – 2013.

IPA će zamijeniti sve postojeće programe podrške: PHARE (pretpristupni instrument za zemlje centralne Evrope), ISPA (pretpristupni instrument za strukturne politike), SAPARD (poseban program za poljoprivredu i ruralni razvoj) i pretpristupne instrumente Turske, kao i CARDS (instrument koji pruža "razvojnu pomoć" trećim zemljama, a čije su korisnice zemlje zapadnog Balkana). Nacrtom nove sedmogodišnje Finansijske perspektive, Ev-

ropska komisija predlaže da IPA dobije 12.919 milijarde eura (od 1,4 milijarde eura u 2007. g. do 2,235 milijarde eura u 2013. g.). Međutim, moguće je da će doći do korigovanja ove sume tokom usvajanja Finansijske perspektive i da ona, uprkos rečenom, neće biti u ovom iznosu.

U cilju pojednostavlivanja i koordinisanja pružanja pomoći, osnovni cilj IPA jeste racionalizacija i stavljanje pretpristupne pomoći u jedan okvir, kako državama kandidatima, tako i državama koje su potencijalni kandidati.

I pored ovog objedinjavanja pomoći u jedan okvir, novi instrument pomoći pravi razliku između dvije grupe zemalja kako bi se odgovorilo na specifične probleme, ali i na razlike u odnosu na administrativne, programske i upravljačke

kapacitete država korisnica. Shodno tome, države su podijeljene na države koje su potencijalni kandidati (Albanija, Bosna i Hercegovina, Srbija i Crna Gora) i kandidate (Hrvatska, Turska, Makedonija), od čega zavisi obim i namjena pomoći.

Ovakva podjela odgovara i cilju Evropske komisije da postepeno prenese odgovornost za upravljanje sredstvima pomoći na državu korisnicu, paralelno sa jačanjem njenih institucija. Ovo podrazumijeva prelaz od centralizovanog sistema upravljanja sredstvima pomoći, gdje Evropska komisija igra ključnu ulogu, do decentralizovanog sistema u kome institucije države korisnice upravljaju sredstvima pomoći EU. S tim u vezi, podrška će biti usmjerena na jačanje demokratskih institucija i vladavine prava, reformu

VLADI ĆE TREBATI OBUČENI SLUŽBENICI

Shodno potrebama IPA, Vlada Republike Crne Gore je u aprilu ove godine usvojila Informaciju o instrumentu za pretpristupnu pomoć EU (IPA) i o definisanju institucionalnog okvira za upravljanje sredstvima EU u RCG. U skladu sa zaključcima te Informacije, resorna ministarstva su odredila nadležne osobe za koordinaciju pomoći koji će činiti stalnu radnu grupu na nivou Vlade Republike Crne Gore.

Međutim, imajući u vidu da je upravljanje sredstvima pomoći EU izuzetno složen i zahtjevan proces, Crna Gora će morati da obezbijedi i adekvatan broj obučenih državnih službenika koji će upravljati EU programima. Crna Gora će morati da pruži dugotrajan trening za pripremu, primjenu i monitoring projekata, kao i da spriječi da obučeni kadar napušta službu. Instrument za unaprijeđenje i izgradnju institucija tj. Twinning projekat, u partnerstvu sa Slovenijom i Francuskom, kao i saradnja sa zemljama u regionu koje su uključene u IPA, će moći da posluže za dalju obuku kadrova i njihovo osposobljavanje za ovaj posao, kao i jačanje institucija neophodnih za upravljanje sredstvima pomoći EU.

Samim tim, iako će IPA biti veliki izazov za Crnu Goru, on će joj omogućiti da, preko izgradnje institucionalnih i administrativnih kapaciteta, preuzme odgovornost za upravljanje i implementaciju EU pomoći, i pripremu Crne Gore da, jednom kada postane zemlja članica EU, efikasno implementira programe EU.

IPA TRAŽI NOVE INSTITUCIJE

Kao država koja je potencijalni kandidat, Crna Gora će uzeti učešća u IPA koji će zamijeniti dosadašnja sredstva pomoći od strane EU. Za Crnu Goru će, shodno njenom statusu, biti otvorene prve dvije komponente IPA, te će i svrha, raspodjela, način apliciranja i nadzor korišćenja sredstava iz IPA programa biti veoma sličan sadašnjim postojećim programima finansiranja projekata predviđenih CARDS-om. Osim IPA, Crna Gora će moći da koristi i makrofinansijsku pomoć, a u slučaju vanrednih izazova u regionu, imaće i podršku iz instrumenta za stabilnost EU.

Za upravljanje pomoći EU u Srbiji i Crnoj Gori i Makedoniji, ovih godina bila je zadužena Evropska agencija za rekonstrukciju. Ona je u periodu od 1998. – 2005. g. upravljala sa oko 109 miliona eura pomoći iz EU fondova, a za 2006. godinu je planirana pomoć od oko 18 miliona eura. Okončanje programa podrške CARDS (planirano za kraj ove godine), podrazumijeva i završetak mandata Evropske agencije za rekonstrukciju.

Samim tim program IPA podrazumijeva značajnije uključivanje institucija Crne Gore u upravljanje fondovima sa ciljem njihovog potpunog prenošenja na institucije u Crnoj Gori kada se za to stvore neophodni uslovi (tj. prelaz od centralizovanog do decentralizovanog sistema upravljanja sredstvima pomoći). Za efikasniju upotrebu sredstava pomoći, biće potrebno uspostavljanje novih institucionalnih okvira, razrada strateških okvira (Strategija decentralizacije, Višegodišnji indikativni planski dokument) i operacionalnih programa u Crnoj Gori.

Osnovne institucije neophodne za decentralizovano upravljanje sredstvima koje će omogućiti prenošenje upravljanja fondovima na institucije Crne Gore su: Nacionalni koordinator pomoći – koordiniše programiranje, dodjelu pomoći, određivanje prioriteta, monitoring i evaluaciju (direktno zamjenjuje Evropsku agenciju za rekonstrukciju); Nacionalni fond, na čelu sa nacionalnim službenikom za ovjeravanje, kroz koji se dostavlja pomoć zemlji korisnici; Centralna jedinica za finansiranje i ugovaranje, na čelu sa službenikom za ovjeravanje programa i visoki službenici za programe pomoći, koji su nadležni za upravljanje i sprovođenje aktivnosti u okviru u resornih ministarstava.

državne uprave (sa fokusom na dalju decentralizaciju), ekonomsku reformu, zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, razvoj civilnog društva, regionalnu i prekograničnu saradnju...

Pomoć će se realizovati kroz pet komponenti: *pomoć u procesu tranzicije i izgradnji institucija* – ta komponenta predstavlja nastavak programa PHARE, *odnosno nacionalnog CARDS-a*; pomoć u regionalnoj i prekograničnoj saradnji – ova komponenta je nastavak regionalne komponente programa CARDS; *regionalni razvoj* – cilj je priprema zemalja za korišćenje fondova EU tj. Evropskog fonda za regionalni razvoj i Kohezionog fonda; *razvoj ljudskih resursa* – cilj je priprema za

učešće u Evropskom socijalnom fondu; te *ruralni razvoj* – cilj je priprema za primjenu zajedničke poljoprivredne politike i *acquis communautaire-a* iz ovih oblasti.

U skladu sa svojim statusom, države koje su potencijalni kandidati će koristiti sredstva iz prve dvije komponente, dok će države kandidati učestvovati u svih pet komponenti.

S obzirom da se u državama koje su potencijalni kandidati sredstvima EU upravlja centralizovano, obrazloženje Evropske komisije je da, ostale tri komponente koje predstavljaju pripremu za strukturne fondove tj. fondove koji su dostupni državama članicama EU, zahtijevaju odgovarajuće, decentralizovane

strukture za programiranje i finansijsko upravljanje. Upravo zbog ovoga je i napravljena razlika u dostupnosti komponenta IPA fonda.

Ova podjela ne stvara jaz između zemalja kandidata i država koje su potencijalni kandidati, već će fokusiranjem na specifične potrebe zemalja korisnica pomoći istim da napreduju od statusa potencijalnih do statusa zemalja kandidata. IPA će biti usmjerena na jačanje administrativnih, tehničkih i upravljačkih kapaciteta potencijalnih zemalja kandidata i vodiće daljoj decentralizaciji sistema upravljanja fondovima, što će omogućiti dalji progres u procesu evropskih integracija ovih zemalja i pripremu država sa obavezama koje povlači članstvo u EU.

U slučaju da u međuvremenu neka od država stekne status kandidata za članstvo, Savjet može, na prijedlog Komisije, glasajući kvalifikovanom većinom, da premjesti državu korisnicu iz grupe država koje su potencijalni kandidati u grupu država kandidata i omogućiti joj pristup ostalim trima komponentama. Ipak, treba imati na umu da ovo ne znači i automatsko povećanje nivoa podrške, ali jeste znak da je država napravila progres u daljoj decentralizaciji upravljanja sredstvima pomoći i da je spremna da ovu obavezu preuzme na sebe.

Uredba podrazumijeva i klauzulu koja omogućava suspenziju pomoći. Ukoliko zemlja korisnica prekrši principe ili obaveze svoga partnerstva sa EU, ili ako je progres prema poštovanju pristupnih kriterijuma nedovoljan, glasajući kvalifikovanom većinom na prijedlog Komisije, Savjet može preduzeti neophodne mjere prema pomoći koja je omogućena ovom Uredbom.

Autor je službenik Ministarstva inostranih poslova RCG i saradnik Evropskog pokreta u Crnoj Gori.

EVROPSKA KOMISIJA PRIPREMILA NACRT DOKUMENTA O BUDUĆNOSTI EVROPE, EVROPSKI SAVJET GA RAZMATRA SLJEDEĆEG MJESECA

Birokrate krenule u susret očekivanjima građana EU

Jose Manuel Barroso

Poslije euforije izazvane pridruženjem deset novih članica srednje i istočne Evrope Evropskoj uniji i početnog prihvatanja prijedloga Ustava EU u pojedinim zemljama članicama, u Briselu privode kraju konačni dokument posvećen budućnosti Evrope. Odluka većine u Francuskoj i Holandiji 2005. da odbace Ustav EU, što je protumačeno i kao reakcija na osjećaj otuđenosti "eurobirokratije" od građana, navela je čelnike EU da se spuste na zemlju i utvrde u kojem pravcu EU treba da ide.

Na zahtjev šefova država i vlada, koji su poslije neuspjeha referenduma u Francuskoj i Holandiji pozvali na period "razmatranja", Evropska komisija pripremila je nacrt dokumenta o evropskoj budućnosti, koji Evropski savjet treba da razmatra u junu.

Taj dokument obuhvata neke od osnovnih zaključaka iz "perioda raz-

matranja", i uzima u obzir "Plan D" (Dijalog, Diskusija, Demokratija), u cilju oživljavanja demokratije u Evropi kroz javne diskusije na nacionalnom i evropskom nivou.

Njime se, takođe, predstavlja lista neophodnih koraka za naredni period diskusije o budućnosti Evrope.

"Unija mora ići naprijed kroz niz prioriteta diktiranih politikama koje odražavaju očekivanja građana EU", kazao je predsjednik Evropske komisije **Jose Manuel Barroso** na konferenciji za medije povodom usvajanja nacrtu dokumenta o budućnosti EU.

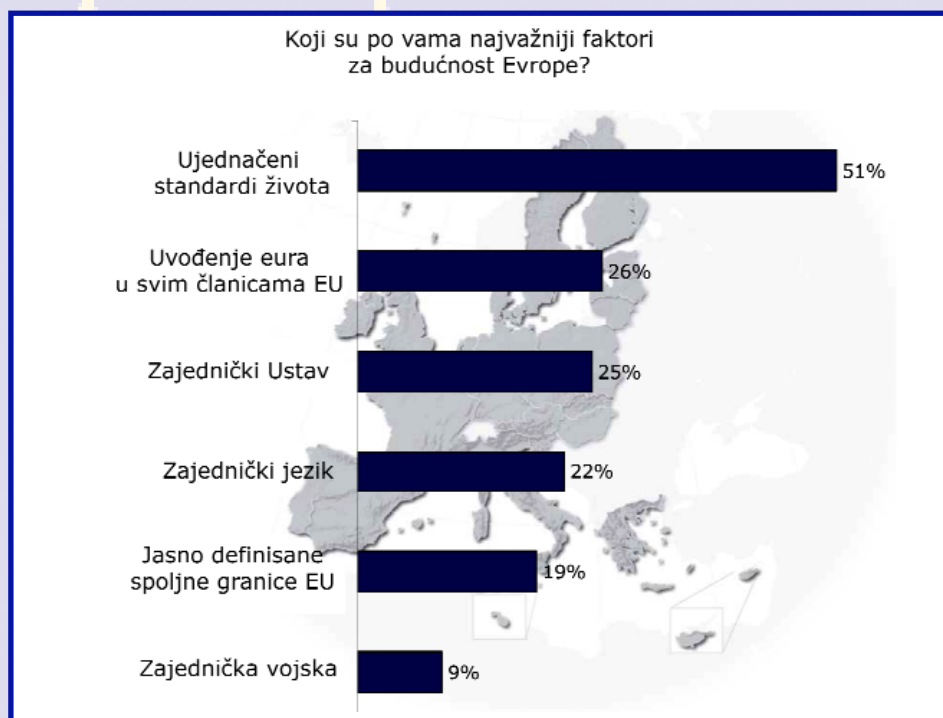
Taj nacrt obuhvata 12 inicijativa, koje se odnose na zajedničko tržište, solidarnost, pristupačnost i održivost, bezbjednost, proširenje, ulogu EU u svijetu...

"Zajedničko tržište donijelo je

ogromna poboljšanja za građane. Nedavno smo se bavili romingom, odnosno izjednačavanjem tarifa mobilne telefonije bez obzira na granice država/telefonskih mreža. Međutim, postoji još mnogo toga što ograničava pristup, mogućnosti i izbor građana, uglavnom pitanja osiguranja, energije i bankovnih tarifa. Građani žele više solidarnosti i podrške kako bi prevazišli izazove globalizacije", bile su Barrosove riječi.

Napominjući da građani očekuju savremena rješenja, poput "Fonda za prilagođavanje globalizaciji", predsjednik EK je istakao da oni smatraju da "nemaju dovoljno pristupa pravima koja su im garantovana ugovorima, poput prava da žive i rade bilo gdje u Evropi, prava na socijalnu zaštitu..."

EK će, kako je najavljeno, zbog

ZA GRAĐANE NAJVAŽNIJE SOCIJALNO BLAGOSTANJE

Istrazivanja Eurobarometra pokazuju porast optimizma u odnosu na trenutni razvoj stvari na evropskom nivou. Skoro 40% Evropljana smatra da se stvari odvijaju kako treba u EU u poređenju sa situacijom na nacionalnom nivou.

Što se tiče druge strane, oko 43% Evropljana vjeruje da stvari ne idu kako treba u njihovoj zemlji, a samo 27% smatra da je to slučaj na nivou EU.

Evropska unija ima pozitivan "imidž". To se prije svega odnosi na izjave da je EU demokratska (67%), moderna (67%) i zaštitnička (54%). Ipak, gotovo polovina građana vjeruje da je tehnokratska (49%) i nedovoljno efikasna (43%).

Iako tek blizu polovina ispitanika (49%) vjeruje da je članstvo u EU pozitivna stvar, ostaje činjenica da se veliki broj kritika odnosi na nedostatak političke i kulturne integracije na evropskom nivou.

Sudeći po Evropljanima, mir među svim državama članicama (60%) i zajedničko tržište (56%) jesu najpozitivnija dostignuća evropskog ujedinjenja.

Za građane Evrope, najvažniji faktor za budućnost Evrope jesu ujednačeni standardi života (51%), zatim uvođenje eura u svim državama članicama (26%) i zajednički ustav (25%). Ovo posljednje važi i za 29% Francuza i 32% Holandana.

Faktori koji bi najviše doprinijeli jačanju evropskog identiteta i osjećaja pripadnosti su "evropski sistem socijalnog blagostanja" (32%), evropski ustav (27%) i pravo glasa u svim zemljama članicama gdje trenutno žive (21%).

U drugim oblastima politika, uglavnom povezanim sa socijalnim i pitanjima životne sredine, političkim i bezbjedonosnim pitanjima, većina Evropljana traži veće odgovornosti za donošenje odluka na evropskom nivou.

Eurobarometar je pokazao da oblasti u kojima EU već ima pozitivna iskustva treba ojačati. Riječ je o promovisanju demokratije i mira u svijetu, saradnje u istraživačkoj i pronalazačkoj djelatnosti...

Da je globalizacija prijatna stepenu zaposlenosti na nacionalnom nivou smatra 47% građana EU (strah se posebno osjeća u Francuskoj i Grčkoj 72%), dok 37% misli upravo suprotno (u Danskoj 77%).

Proširenje EU je pozitivno ocijenilo 55% Evropljana. Za 61% ono znači rast uticaja EU u svijetu.

toga pripremiti agendu za solidarnost i pristup, uz reviziju zajedničkog tržišta, i razmotriti mogućnost štampanja "karte prava" koja bi omogućila svim građanima da budu svjesni svojih prava.

Kada je u pitanju bezbjednost, u nacrtu Dokumenta navodi se da ljudi traže zajedničku akciju na suzbijanju terorizma i organizovanog kriminala i smatraju da je "jedini efikasan odgovor u tom pogledu, evropski odgovor".

"Želimo efikasne akcije. Akcije protiv kriminala, terorizma, trafikinga ljudskih bića i zlostavljanja djece. Želimo tješnju saradnju između policijskih snaga, carinskih službi i sudskih vlasti (npr. "evropski" nalog za

prikupljanje dokaza). Zajednička borba protiv terorizma ne smije čekati na još jedan teroristički napad", upozorio je Barroso.

Što se tiče proširenja, Evropska komisija je navela da je to "jedan od najvećih uspjeha EU", ali i da je "svako proširenje donijelo sumnje".

"Ali, svaki put EU je iz njega izašla jača i samouvjerenija. Početni korak našeg budućeg rada je ozbiljnost u poštovanju već preuzetih obaveza. U isto vrijeme, moramo voditi računa o širini i brzini razvoja", rekao je Barroso.

Prvi korak u svemu, po Evropskoj komisiji, treba da bude potpisivanje političke deklaracije o ispunjenju preuzetih obaveza, što moraju da učine

političke vođe država članica, ali i Komisije i Evropskog parlamenta.

"Građani su jasno rekli da ne žele diskusiju o institucijama za i zbog institucija. Žele da se o institucijama raspravlja kako bi se poboljšale politike. Time se nudi mogućnost da se politikama izgradi nova Evropa – Evropa rezultata. Počinje novi period posvećenosti Evropi. Komisija je spremna da se suoči sa izazovom da oživi Evropu građana", poručio je Barroso.

Kao dodatak dokumentu EK, sprovedeno je istraživanje javnog mnjenja u kojem se analizira trenutno raspoloženje evropskih građana, njihove brige i očekivanja o budućnosti Evrope.

Poseban Eurobarometar je objavljen 5. maja 2006. i on pokazuje da su ujednačeni životni standardi, uvođenje eura u sve zemlje članice i zajednički ustav za građane EU činioci od najveće važnosti za budućnost Evrope.

Očekivanja od daljeg razvoja Evrope ostaju stabilna, u odnosu na ključna pitanja: borba protiv nezaposlenosti, zaštita socijalnih prava i ekonomski rast. To su glavni zaključci dva vanredna Eurobarometra sprovedena u februaru i martu 2006.

Margot Wallström, potpredsjednica Evropske komisije, odgovorna za odnose sa institucijama i strategiju komunikacije, rezultate je ocijenila kao dokaz da građani žele snažnu Evropu.

"Postoji osjećaj solidarnosti i potrebe za zajedničkim rješenjima. Asocijacija na EU je bezbjednost: od socijalne bezbjednosti, bezbjednosti pred kriminalom i terorizmom, do bezbjednosti u zdravstvu, životnom standardu i standardima životne sredine, kao i osiguranja zapošljenja. Od EU se očekuje da obuzda globalizaciju, uspostavi mir, demokratiju, životne standarde, kao i da radi na razvoju istraživanja, inovacije i ekonomskog napretka. To bi trebale biti osnove prioriteta evropskih politika, koje bi pomogle da se EU dogradi i obnovi uoči svoje 50-togodišnjice", ocijenila je Wallström.

EVROPSKA POLITIKA PREKOGRANIČNE SARADNJE LOKALNIH I REGIONALNIH VLASTI

Piše: Emil Kriještorac

Koliki se značaj u Evropi pridaje lokalnim i regionalnim vlastima, njihovom razvoju i saradnji, dovoljno govori već sama činjenica da postoji Komitet regiona Evropske unije i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope.

Komitet regiona Evropske unije je osnovan Ugovorom iz Maastrichta 1992. godine, kao predstavničko tijelo lokalnih i regionalnih vlasti država članica EU. Broji 317 članova. Osnovni zadatak ovog tijela jeste da uskladi proces odlučivanja u EU sa posebnim interesima evropskih regiona, odnosno interesima i očekivanjima građana na lokalnom nivou. S obzirom na to, Komisija i Savjet EU moraju obavezno konsultovati Komitet kada su u pitanju prijedlozi odluka koje se primjenjuju na lokalnu zajednicu.

Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope je institucija koja postoji u okviru Savjeta Evrope od 1994. godine, sa ciljem da, kao konsultativno tijelo, zamijeni raniju Stalnu konferenciju lokalnih i regionalnih vlasti Evrope. Kongres čine dva tijela: Savjet lokalnih vlasti i Savjet regiona, koji okupljaju 315 delegata (SCG ima 7 delegata), čime je zastupljeno preko 200.000 lokalnih i regionalnih vlasti iz zemalja članica Savjeta Evrope. Pored pomoći u reformi sistema lokalne uprave i decentralizaciji, jedan od ključnih mandata Kongresa je podsticanje prekogranične saradnje,

Crna Gora postala dio Jadranskog evroregiona

osnivanje evroregiona i bratimljenje opština.

Upravo na inicijativu predsjednika Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti SE Giovannija di Stazija, krajem decembra 2005. godine, opština Kotor je u svom parlamentu donijela odluku da otpočne saradnju – bratimljenje sa Campomarino. Sličnu je odluku komuna Campomarino donijela u svom Gradskom savjetu, 30. septembra 2005. godine.

Bratimljenje (twinning), odnosno partnerstvo među gradovima, kao aktivnost u sadašnjem obliku u Evropi je prisutna preko 50 godina. Osnova i način saradnje vremenom se mijenjao, a intenziviranjem integracionih procesa u Evropi, kao i jačanjem uloge lokalnih vlasti i zajednica u ekonomskim procesima i u razvoju Evrope, ova je aktivnost posebno dobila na značaju.

Odlukom Skupštine opštine Kotor saradnja Kotora i Campomarina ostvariće se prvenstveno u oblasti kulture, socijalnih i ekonomskih pitanja, ali i u mnogim drugim oblastima u kojima za to postoji obostrani interes, s obzirom na sličan geografski položaj i tradiciju.

Za Kotor i Crnu Goru još je značajnije povezivanje sa Jadranskom evroregijom, čija je realizacija počela 22. aprila 2005. godine u Puli, kada je pod okriljem Savjeta Evrope održana prva sjednica Privremenog jadranskog savjeta. Nepunu godinu dana kasnije, 6. februara 2006, u Veneciji je održan drugi sastanak, odnosno Konferencija za pokretanje inicijative Jadranski evroregion. Konferencija je rezultirala potpisivanjem Deklaracije od strane Crne Gore, te opština Bar i Kotor.

Jadransku evroregiju čine: regije Puglia, Molise, Abruzzo, Marche, Emilia Romagna, Veneto, te Autonomna Regija Friuli – Venezia Giulia (Italija); opštine Kopar, Izola i Piran (Slovenija); županije Istarska, Primorsko–goranska, Ličko–senjska, Zadarska, Šibensko–kninska, Split–

sko–dalmatinska, Dubrovačko–neretvanska, te Hercegovačko–neretvanski kanton (Hrvatska); Republika Crna Gora i Republika Albanija. Radi se o evroregiji koju čini oko 22. miliona stanovnika i koja obuhvata površinu od 229.028 km².

Jadranske regije predstavljaju snažnu privrednu cjelinu u ovom dijelu Evrope i svijeta. Privredna snaga pomenutih regija počiva na veličini tržišta i njihovoj razmjeni sa ostatkom svijeta. Ukupna vrijednost proizvodnje jadranskih regija, mjerena GDP–om, procjenjuje se na oko 5,1 milijardu eura. Prema ovom pokazatelju, privredna snaga jadranskih regija na nivou je ostalih u Evropskoj uniji.

Campomarino je grad koji pripada provinciji Campobaso, u regionu Molise, na Jadranu. Regija Molise ima dvije provincije, Campobaso i Isernija, sa 136 gradova i 317.000 stanovnika.

Sadržaji saradnje lokalnih i regionalnih vlasti mogu biti veoma raznovrsni, kao i broj partnerskih gradova uključenih u ove procese. Padom Berlinskog zida posebno jača saradnja i veza između lokalnih zajednica Zapada i Istoka, čime bratimljenje povremeno dobija i političku dimenziju. No, bez obzira na to koje oblike dobija, bratimljenje lokalnih vlasti je u suštini bilo, i biće, zaštita građana Evrope i razvijanje osjećanja pripadnosti Evropi, što, između ostalog, predstavlja i važan podsticaj ekonomskom razvoju i demokratizaciji društva. Imajući navedeno u vidu, Zakon o lokalnoj samoupravi RCG je u članu 130. definisao da opštine mogu slobodno saradivati sa lokalnim zajednicama drugih zemalja "radi ostvarivanja zajedničkih interesa i udruživati se u regionalne i međunarodne organizacije lokalnih vlasti".

Autor je polaznik IV generacije Škole evropskih integracija i funkcioner Narodne stranke.

PREDSTAVLJAMO INSTITUCIJE EU

Komitet regiona

Sa jedne od sjednica Komiteta

Komitet regiona nastao je 1994. godine Ugovorom iz Maastrichta kao odgovor na više rastućih potreba u EU. Jedan od problema predstavljalo je pitanje organizacije upravljanja, koje je od osnivanja Evropske unije trebalo biti zasnovano na principu subsidiarnosti – principu koji nalaže da se odluke donose uvijek na nivou koji je najbliži izvoru problema, čime bi se izbjegla pretjerana centralizacija i birokratizacija evropskog aparata. Drugo pitanje se odnosilo na legitimizaciju EU u očima građana, odnosno izgradnju novog evropskog identiteta koji je u godinama koje su prethodile Ugovoru iz Maastrichta prolazio kroz značajne krize. Između Evrope nacija koju su zagovarale neke članice i pomalo utopijske Evrope građana, 80-ih godina ojačala je ideja Evrope regija. Ona bi premostila problem nacionalnih granica, u isto vrijeme počivajući na nekim već postojećim, funkcionalnim strukturama vlasti unutar EU. Kroz mrežu regionalnih vlasti, institucije EU bi postale i bliže i vidljivije u svakodnevnom životu građana Evrope.

Komitet regiona je savjetodavni organ Evropske unije, koji predstavlja forum lokalnih i regionalnih vlasti gdje se njihovi interesi objedinjuju u konkretne prijedloge i preporuke donosiocima odluka EU. S druge strane, on djeluje kao koordinaciono tijelo za implementaciju pojedinih odluka EU na lokalnom nivou.

Komitet se sastoji od 317 predstavnika iz svih članica EU, najčešće

lokalnih političara ili gradonačelnika, koji se biraju na mandat od 4 godine i predstavljaju različite oblike lokalnih i regionalnih vlasti, uključujući regione, pokrajine i opštine. Broj predstavnika po zemlji određuje se proporcionalno broju stanovnika, s tim što je broj ograničen na maksimum od 24 (Njemačka, Velika Britanija) i minimum od 5 predstavnika (Malta). Predsjednik Komiteta je Michelle Delebarre, predstavnik regiona Nord-pas-de-Calais u Francuskoj.

Ugovori EU obavezuju Evropsku komisiju i Savjet EU da konsultuju Komitet regiona pri donošenju odluka u oblastima od lokalnog interesa, prije svega u pitanjima ekonomske i socijalne kohezije, trans-evropskih infrastrukturnih mreža, zdravlja, obrazovanja, kulture, kao i politike zapošljavanja, socijalne zaštite, zaštite životne sredine i saobraćaja. U svim drugim oblastima, Komitet ima mogućnost da na sopstvenu inicijativu zatraži konsultacije.

Organizaciona struktura Komiteta regiona obuhvata šest Komisija odgovornih za pripremanje savjetodavnih mišljenja, prijedloga ili studija, koji se zatim usvajaju na plenarnoj sjednici Komiteta prije no što budu proslijeđeni odgovarajućoj zakonodavnoj instituciji. U Komisije spadaju: Komisija za pitanja teritorijalne kohezije (COTER), Komisija za ekonomsku i socijalnu politiku (ECOS), Komisija za održivi razvoj (DEVE), Komisija za kulturu i obrazovanje (EDUC), Komisija za ustavna pitanja i evropsku upravu (CONST) i Komisija za spoljne poslove (RELEX) unutar koje se odnedavno nalazi i radna grupa za zapadni Balkan.

U Komitetu regiona je u toku konkurs za pripravnički staž u trajanju od šest mjeseci, za period od februara do jula 2007. g. Svi zainteresovani mogu potražiti neophodne informacije i popuniti on-line prijavu za staž na http://www.cor.eu.int/en/presentation/contact_us_traineeships.htm

Vera ŠĆEPANOVIĆ

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

KONTAKT GRUPA CIVILNOG DRUŠTVA

Borba protiv diskriminacije, zaštita životne sredine, socijalna inkluzija, zdravlje, samo su neke od oblasti u kojima evropske integracije imaju sve više uticaja na svakodnevni život građana u posljednje dvije decenije.

Elodie Fazi

Osnovana 2002., Kontakt grupa civilnog društva EU okuplja sedam velikih, vrijedno orijentisanih NVO sektora (životna sredina, društvo, razvoj, ženska pitanja, kultura, ljudska prava i zdravlje). Kontakt grupa je tako jedan od onih saveza koji se NVO aktivistima na nacionalnom nivou čine dalekim koliko i mjesec (kao i ostali u Briselu).

Međutim, Kontakt grupa želi da izbjegne dodavanje još jednog sloja ionako složenoj NVO sceni, jer je njena misija upravo da izgradi mostove i okupi resurse različitih NVO koje rijetko imaju prilike da zajedno rade. Neformalna struktura (sekretarijat koji čine dvije osobe i rotirajuće predsjedništvo) pomaže skupinama NVO da se upoznaju, podijele informacije i učine snažnijim svoj uticaj na politike koje se tiču njihovog rada na velikom broju aktivnosti.

- Kontakt grupa koordinira učesće evropskih i nacionalnih NVO aktivista u ustavotvornom procesu i zajedničkim kampanjama. Između ostalog, to je dovelo do unošenja u Ustavni ugovor člana 47, kojim se prepoznaje demokratija učesća.
- Organizovala je sastanke, konferencije i treninge na evropskom i nacionalnom nivou (sa fokusom na nove zemlje članice i zemlje kandidate) kako bi ojačala svijest o načinu na koji NVO mogu učestvovati u radu EU i razvila povjerenje za zajednički rad.
- Jula 2006., objavila je studiju o mogućnostima NVO za aktivno učesće u stvaranju evropskih politika.

U vrijeme žive debate oko misije NVO, ostali prioriteti KGCD za 2006. su razvoj i održanje atmosfere podrške NVO. U tom smislu, pratiće se ključne akcije kakva je "inicijativa za transparentnost", koja pokušava da reguliše lobiranje u EU i različite pravce razvoja strategije EU protiv finansiranja terorizma, čime je poseban akcenat stavljen na regulisanje NVO. To je prioritarna misija ukoliko se želi stvoriti pozitivan doprinos NVO evropskim integracijama u jednom naročito teškom političkom kontekstu.

Website: www.act4europe.org
e-mail: coordinator@act4europe.org

Priredila: Elodie Fazi
Autorka je koordinatorka Kontakt grupe

Topčagić u Crnoj Gori

Sa panela

U organizaciji Centra za građansko obrazovanje, Centra za razvoj nevladinih organizacija i Evropskog pokreta u Crnoj Gori, a uz podršku FOSI ROM, dr **Gordana Đurović**, ministarka za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije u Vladi Crne Gore i **Osman Topčagić**, direktor Direkcije za evropske integracije pri Vijeću ministara BiH govorili su na panelu pod nazivom "Zapadni Balkan i evropske integracije", na Ekonomskom fakultetu u Podgorici

"Bez proširenja na zapadni Balkan Evropska unija neće biti kompletna", kazao je Topčagić.

"Stvarni napredak u ovom procesu zavisiće od našeg rada. Budućnost zapadnog Balkana je u EU što svakodnevno potvrđuju evropski predstavnici", rekao je on, podsjećajući na ključne uslove EU

– saradnja sa Hagom, reforma policije, reforma javne uprave, jedinstveno tržište...

"Saradivati u regionu moramo i možemo mnogo više", istakao je Topčagić.

Đurovićeva je ocijenila je da je nezavisna Crna Gora pravi oblik za pridruživanje EU. "Crna Gora se u granicama državne zajednice solidno organizovala. Napravili smo mrežu za evropske integracije, uspostavili saradnju sa ključnim partnerima, izborili se za partnerski odnos sa Briselom, formirali smo zakonodavstvo, a predstoji ozbiljan proces usklađivanja. Formira se kritična masa u Crnoj Gori, koja će se na ozbiljan način baviti procesom evropskih integracija. Odnosi među državama zapadnog Balkana u narednom periodu moraju samo jačati", poručila je Đurovićeva.

Obuka mladih kadrova u pravosuđu

CEDEM je od 28. do 29. aprila, 2006. u Ulcinju organizovao seminar o primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama. Ovaj seminar, prvi od dva predviđena projektom, prvenstveno je namijenjen mladim kadrovima iz oblasti pravosuđa. Eminentni crnogorski pravnici,

sudije Vrhovnog i Višeg suda, upozнали su svoje mlade kolege iz sudova, advokature i tužilaštva sa značajem Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i načinima njene implementacije. Seminar je realizovan pod pokroviteljstvom Balkan Trust for Democracy.

Organizatori proslave

Proslavljen 9. maj – Dan Evrope

Podgorica je 9. maja bila domaćin proslave obilježavanja "Dana Evrope", u organizaciji Evropskog pokreta u Crnoj Gori. Kroz ovu manifestaciju, građani su imali priliku da nauče ponešto o EU i da se pridruže sveevropskom slavlju. Partneri u održavanju manifestacije bili su Evropska agencija za rekonstrukciju, Opština Podgorica, Pljevlja i Budva i Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije.

Obilježavanje Dana Evrope otpočelo je nizom predavanja koja su održana u osnovnim i srednjim školama u Podgorici, a nastavilo se centralnom proslavom na Trgu Republike. Na svečanom otvaranju, prisutnim građanima obratili su se dr **Miomir Mugoša**, gradonačelnik Podgorice, **Rainer Freund**, šef kancelarije Evropske agencije za rekonstrukciju, dr **Gordana Đurović**, ministarka za evropske integracije i **Momčilo Radulović**, generalni sekretar NVO Evropski pokret u Crnoj Gori. Kao simboličan pozdrav Evropi, dr Đurović je u vazduh pustila preko 500 balona punjenih helijumom, na kojima su djeca ispisala svoje pozdrave i želje.

Nakon svečanog otvaranja uslijedila je akcija "Djeca slikaju Evropu", gdje je oko 150 mališana iz podgoričkih osnovnih škola dalo svoju sliku Evrope, zatim šahovski turnir i revijalni fudbalski i košarkaški mečevi između selekcija Crne Gore i Evrope.

Proslava Dana Evrope nastavljen je predavanjima i manifestacijama 10. maja u Budvi i 16. maja u Pljevljima.

Posjeta delegacije Evropskog Parlamenta

Predstavnici Evropskog pokreta u Crnoj Gori, Centra za građansko obrazovanje i Centra za razvoj nevladinih organizacija razgovarali su 20. maja, 2006. u prostorijama EPuCG, sa Ad Hoc Delegacijom Evropskog parlamenta za posmatranje referenduma u Crnoj Gori.

Razgovori predstavnika dijela civilnog društva i delegacije EP odnosili su se uglavnom na tok referendumske procesa, ali i na razvoj demokratskih i društvenih institucija u Crnoj Gori nakon referenduma. Posebna pažnja posvećena je i saradnji civilnog sektora Crne Gore sa referentnim evropskim institucijama.

CRNVO nastavlja trening za upravljanje fondovima EU

Drugi modul obuke za trenere u oblasti upravljanje projektima finansiranim iz fondova EU realizovan je u Tivtu 5. i 6. maja, 2006. Polaznici obuke (treneri CRNVO-a, predstavnici Evropskog pokreta u Crnoj Gori i službenici Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije) radili su na razvoju prijedloga projekata u skladu sa aplikacionom formom fondova EU. Poseban akcenat je bio i na pitanjima finansijskog menadžmenta. Polaznicima su predstavljena detaljna pravila realizacije budžeta projekta, vođenja finansija, evidentiranja troškova i izvještavanja po procedurama EU. Predavači na ovom modulu bili su Predrag Cvjetičanin i **Bojana Miličević**. Projekat sprovodi Centar za razvoj nevladinih organizacija, a finansijsku podršku obezbijedila je fondacija Institut za otvoreno društvo, Predstavništvo u Crnoj Gori.

GENERALNI SEKRETAR MEĐUNARODNOG EVROPSKOG
POKRETA GOSTOVAO NA FORUMU ŠEI

Budućnost u otvorenoj Evropi

Sa foruma

U okviru Foruma škola evropskih integracija, u organizaciji Centra za građansko obrazovanje, Centra za razvoj nevladinih organizacija i Evropskog pokreta u Crnoj Gori uz podršku fondacije Institut za otvoreno društvo, Predstavništvo u Crnoj Gori, 12. maja 2006. godine na Fakultetu političkih nauka u Podgorici održana je panel diskusija na temu "Perspektive razvoja EU". Gost Foruma bio je Henrik H. Kröner, generalni sekretar Evropskog pokreta iz Brisela.

U svom predavanju, Kröner se osvrnuo na trenutnu situaciju u EU, odnosno na tzv. "period refleksije" koji je uslijedio nakon neuspjelog prijedloga Ustava EU, a koji se tiče jednog recesivnog trenda u Evropskoj uniji, straha od imigracije, zagovaranje protekcionizma u određenim političkim krugovima, nacionalizma, otpora budućim proširenjima i opšte krize političke legitimnosti, kako na nacionalnom nivou, tako i u odnosu na institucije EU.

Kröner je podsjetio na sva pozitivna dostignuća koja je EU donijela od svog nastanka, kako sopstvenim građanima, tako i drugima. On je napomenuo da je EU od rascjepkane Evrope nakon rata stvorila najveće tržište na svijetu, sa ogromnim ukupnim dohotkom i najvećim obimom trgovine od 3.700 milijardi eura godišnje (SAD, Meksiko i Kanada zajedno imaju svega 1.399 milijardi eura). "Tajna

ekonomskog uspjeha EU", dodao je on, "je to što je zasnovana na nekim opštim principima pravde i jednakosti, zaštićenim od strane Evropskog suda pravde, ali i zajedničkim vrijednostima. Evropska unija je danas najveći donator siromašnim zemljama svijeta – čak 55% ukupnih donatorskih sredstava dolazi iz fondova EU, a uz to je i najveći donator u hrani".

"Sve u svemu, Evropa, slobodna i otvorena, dobro nam je poslužila u posljednjih par decenija", rekao je Kröner, i dodao da se to ne smije ugrožiti uskogrudim pojedinačnim interesima.

Period refleksije donio je mnoge inicijative i realno je za očekivati da će novi nacrt evropskog ustava biti ubrzo predstavljen. Dalja proširenja EU ne mogu se zamisliti bez jednog takvog dokumenta, koji će postaviti institucionalne osnove za funkcionisanje proširene Unije, objasnio je on. Po Kröneru neuspjeh Ustava EU zapravo je izraz krize nacionalnih politika u mnogim zemljama članicama, a ne nedostatak povjerenja u EU.

"Moramo objasniti našim sunarodnicima ogromnu moć transformacije koju perspektiva članstva u EU ima na zemlje u okruženju. Ekonomski gledano, proširenje je situacija u kojoj svi dobijaju, i nove i stare članice, i to se ne smije zaboraviti. Ne smijemo izgubiti sve što smo stvorili zbog nekih neosnovanih strahova", zaključio je Kröner.

Sa okruglog stola

Evropska perspektiva zemalja zapadnog Balkana

U Ljubljani je 10. maja 2006. održan okrugli sto na temu "Evropska perspektiva zemalja zapadnog Balkana". Organizator je bila Kancelarija za informisanje Vlade Slovenije i predstavništvo Evropske komisije u Republici Sloveniji, a u okviru manifestacija povodom proslave Dana Evrope. Učesnici okruglog stola su bili predstavnici nevladinih organizacija iz Srbije, Crne Gore, Makedonije i Slovenije, kao i predstavnik Direkcije za evropske integracije BiH. Predstavnik Crne Gore bio je **Stevo Muk**, direktor CRNVO-a koji je predstavio trenutnu situaciju na polju evropskih integracija Crne Gore i moguće posljedice suverenosti Crne Gore na dalju dinamiku procesa, kao i percepciju procesa i same EU kod građana. Posebno je istakao značaj i rezultate koji NVO ostvaruju u oblasti evropskih integracija. Podršku EU civilnom društvu u Crnoj Gori je ocijenio kao "nedovoljnu, sporu i neadekvatnu" i predložio da se podrška EU usmjeri na programe u oblastima koje javni fondovi ne finansiraju, kao i na izgradnju meh-

anizama za dugoročnu programsku i finansijsku održivost civilnog društva.

Podrška civilnom društvu, po njemu, treba da prati stvarne potrebe civilnog društva izražene u procesu participativnih konsultacija sa samim organizacijama civilnog društva, a ne prioritete Vlade. "Vlada, u ovoj fazi ne smije postati posrednik između Evropske komisije i NVO, u procesu finansiranja programa NVO", naglasio je Muk.

Muk je istakao da se najveći problemi i izazovi na putu evropskih integracija Crne Gore nalaze na polju vladavine prava i kapaciteta demokratskih institucija, a u vezi sa pitanjima korupcije, organizovanog kriminala, reforme i civilne kontrole službi bezbjednosti i policije, transparentnosti i koncentracije medijskog vlasništva, profesionalizma u mediji i održivosti civilnog društva.

Moderatorica okruglog stola bila je **Tina Čuček**, novinarka iz Ljubljane, a među brojnim učesnicima u diskusiji su bili predstavnici Vlade i javne administracije Republike Slovenije, nevladinih organizacija, medija, Univerziteta.

Crnogorska delegacija uskoro u Briselu

Centar za građansko obrazovanje, Centar za razvoj nevladinih organizacija i Evropski pokret u Crnoj Gori su, uz podršku Kraljevske norveške ambasade, 25. aprila 2006. godine raspisali konkurs za studijsku posjetu Evropskoj uniji, koja je dio projekta "Nauči o EU lično". Koliko je snažna želja građana Crne Gore da upoznaju EU, govori i podatak da se na šesnaestodnevni konkurs javilo 142 kandidata i kandidatkinje, među kojima 5 doktora nauka, 7 magistara, 97 fakultetski obrazovanih, nekoliko srednjoškolca i 28 studenata.

Najviše kandidata za studijsku posjetu EU je iz vladinih institucija i studentske populacije (po 19,72%), aktivista NVO-a (14,79%), privrednika (9,86%), i zapošljeni u međunarodnim organizacijama i lokalnoj samoupravi (po 7,04%). Oko 5% zainteresovanih javilo se sa Univerziteta i iz medija, 4,23% aktivista političkih partije, 2,11% iz sudstva, a najmanje iz redova predstavnika sindikata i prosvjete.

CGO će zajedno sa partnerima i donatorima projekta organizovati razgovor sa svim kandidatima, nakon čega će selekciona komisija formirati desetočlanu delegaciju koja će imati prilike da upozna institucije Evropske unije u Briselu, ali i da predstavi Crnu Goru.

Delegaciju će primiti evropski parlamentarci, a prisustvovalaće i nizu sastanaka u različitim direktoratima Evropske komisije, Savjetu EU, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu, Komitetu regiona, kao i u stalnim misijama Austrije i Finske, i vodećim nevladinim organizacijama u Briselu.

V.Š.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

NEW MA PROGRAM IN INTERNATIONAL RELATIONS AND EUROPEAN STUDIES

The Institute for Social and European Studies (ISES) in collaboration with the Corvinus University in Budapest is pleased to announce an innovative NEW Masters Degree in International Relations and European Studies. The application form can be downloaded at: www.ises.hu.

For more information, please contact Jody Jensen, Director, International Relations, ISES (isesmasters@gmail.com).

SCHOLARSHIPS FOR MASTERS IN EUROPEAN STUDIES AND PUBLIC HEALTH

For the upcoming academic year 2006–2007, the Dutch Ministry of Foreign Affairs offers up to 40 full scholarships covering all costs of participation in one of the three Master programmes in European Studies (European Studies, European Public Affairs and Analysing Europe) and the Master programme in Public Health, both at Maastricht University (The Netherlands). Prospective students from the following countries may apply: Belarus, Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Estonia, Hungary, Jordan, Latvia, Lithuania, Malta, Morocco, Poland, Romania, Russian Federation, Serbia and Montenegro, Slovakia, Slovenia, Turkey and Ukraine.

For more information, please visit the following web sites:

For European Studies:

<http://www.fdcw.unimaas.nl/mtec/>

For Public Health:

<http://www.fdcw.unimaas.nl/mtec>

Candidates need to apply for a scholarship through the web site of CROSS Agency (www.cross-agency.nl). A hard copy of the application form should (also) be sent to the Royal Netherlands Embassy in the country of origin. For specific questions, please contact Mr. Diederik ter Haar by email (crossonline@info.evd.nl) or telephone (+ 31-70-778 8139).

Applications for admission for the academic year 2006/07 should be sent before the 1st of July 2006.

MTEC SCHOLARSHIPS EUROPEAN STUDIES MAASTRICHT UNIVERSITY, NETHERLANDS

Deadline: the 15th of June 2006

For the coming academic year 2006/2007, the Dutch Ministry of Foreign Affairs offers up to 40 full scholarships covering all costs of participation in one of the three MA programmes in European Studies (European Studies, European Public Affairs and Analysing Europe) at Maastricht University.

Website:

<http://www.fdcw.unimaas.nl/mtec/>

SUMMER SCHOOL SPLIT 2006

Summer School Program is going to be focused on regional policy of the European Union, based on pre-accessing and structural funds. Main purpose of the School is to get the participants acquainted with the project cycle management, with particular emphasis on the projects eligible for the EU financing.

The Summer School – Split 2006 is open to both undergraduate and graduate students of economics and other social studies, with the high-

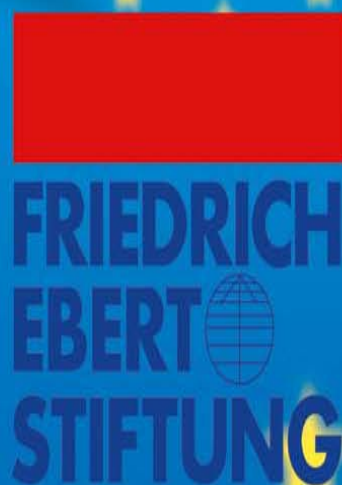
light on those attending third or higher years of study. A limited number of full scholarships are available. Scholarship covers full program price excluding travel costs to Split.

Website: www.efst.hr/studentskizbor/summer_school/indexen.htm

SUMMER UNIVERSITY IN FRANCE PEACE EDUCATION

UNIPAZ (www.unipaz-europe.org) is organising the first European Summer University (www.unipaz-europe.org) aiming to share concrete experiences and different forms of peace education currently being carried out in Europe and all over the world. It involves 6 days of exchange and practice with highly experienced speakers, in a very pleasant environment. It is open to all: students, teachers, trainers, NGO representants, journalists, and retired persons. Courses will be delivered in French. For English-speaking queries, contact Yves Mathieu; for the others, please contact Caroline Nadal: +33 (0)613 586 374.

Evropski informativni centar

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.
Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević; Tehnički urednik: Blažo Crvenica

Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I

Tel / fax: 081 / 665 - 112, 665 - 327

E-mail : eicbilten@cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu